

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director: **DEM. I. DOBRESCU**
Președintele Uniunii Avocaților din România

COMITETUL DE REDACȚIE:

TR. ALEXANDRESCU Avocat, Direct. Contenc. B-cesi G-le a Țării Românești	ALEX. CERBAN Profesor la Facultatea de Drept, București	IOSEF G. COHEN Avocat membru Cons. legislativ	GR. CONDURATU Fost Consilier la C. de Apel București, Avocat	RÉNÉ DEMOGUE Profesor la Facultatea de Drept din Paris
V. DONGOROZ Dr. în Drept din Buc. Avocat	ALFRED JUVARA Dr. în Drept din Paris Avocat	D. NEGULESCU Profesor la Facultatea de Drept, București	I. GR. PERIETREANU Avocat	C. SIPSOM Profesor la Facultatea de Drept, București
GR. TRANCU-IAȘI Fost Ministru al Muncii Avocat	DR. ȘTEFAN LADAY fost magistrat, jurisconsult în Cluj	P. VASILESCU Dr. în Drept din Paris Avocat	AL. VELESCU Dr. în Drept din Buc. Avocat	ALBERT WAHL Profesor la Facultatea de Drept din Paris

Secretar de Redacție: **E. C. DECUSARA**, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare

Membrii corespondenți pentru Paris: **EDOUARD LÉVY** și **SILVIU KRAINIC**, D-ri în Drept, Avocați, Paris

" " " Polonia: Profesor **EMIL ST. RAPPAPORT**, Consilier la Curtea de Casație din Varșovia

ABONAMENTUL
Un an p. B-ci, Case Com. și Autorit. 1000 lei
" Avocați . . . . . 600 "
" Magistrați . . . . . 500 "
6 luni prețul de sus pe jumătate

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMANĂ
In lunile Iulie și August
apare odată la 2 săptămâni
Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația
București Strada Artelor No. 5
Lângă Palatul Justiției
TELEFON 13/29

La 10 Decembrie cor. apare Vol. II Tanoviceanu iar în cursul lunii Februarie va apare Vol. III.

Prețul fiecărui vol. lei 500. De vânzare la Curierul Judiciar.

S U M A R

- Viitoarele circumscripții judecătorești din Basarabia, de D-1 Ștefan Popovici, Decanul Baroului Cahul.
- Unificarea legislativă, de d-1 avocat C. D. Bălănică;
- In vederea unificării Codului Civil: Considerațiuni asupra folosinței mamei și controlul instanței tutelare, de d-1 magistrat Radu Em. Manolescu;
- Divortul în comunele rurale, de d-1 judecător Corneliu Maiorescu;
- Chestiuni de justiție militară: Poate o instanță să condamne o persoană pe cale de subsidiar pentru un alt fapt decât cel pentru care a fost instruit și trimis în judecată, deși se prezintă sub același calificare „loviri”, de d-1 Locot. Dimitrie D. Atanasiu;

JURISPRUDENȚA.

- Curtea de Casație s. III: *M. A. Gabay cu A. Șaraga* (Joc de bursă. Validitatea operațiunilor regulat făcute. Art. 42, 44 legea Burselor; art. 1636 C. civ. Mijloace de dovadă indicate numai în concluzii. Instanța nu e obligată a le discuta);
- Trib. Ilfov s. I civ. cor.: *Carolina Bratu dată judecâței pentru delictul de bigamie*. (Elementele delictului. Intențiune delictuoasă. Eroare de fapt. Eroare de drept privitoare la norme extra penale. Bună credință. Achitare. Art. 271 C. penal), cu o Notă de d-1 avocat Vintilă Dongoroz;
- Comisiunea de consolidare petroliferă a Jud. Dâmbovită: *Statul cu Soc. Româno-Americană*. (Consolidare. Proprietar precarist. Proprietar aparent. Embatic. Ce se înțelege prin expropriere „ipso jure”. Cui aparține subsolul în materie embatică?), cu o Notă de d-1 avocat N. G. Marinescu.

Rugăm stăruitor pe d-nii abonați din provincie a nu mai aștepta alte invitațiuni, cari sunt costisitoare, sau sosirea în localitate a încașatorilor, și a bine-voi să trimită achitarea abonamentului prin mandat postal, direct la Administrația revistei *Curierul Judiciar*, București, str. Artelor 5, notând pe cotorul mandatului, pentru abonamentul datorat partida No.

Viitoarele circumscripții judecătorești DIN BASARABIA

Noua reformă administrativă a intrat în aplicare, iar nouile județe începând a funcționa în noua lor formațiune, e de presupus că, în curând, și circumscripțiile judecătorești vor fi modificate și adaptate nouilor condițiuni, cu tendința, ca, pe cât posibil, să coincidă circumscripțiilor în limitele administrative.

Cu ocazia delimitării nouilor județe nu s'au putut satisface și rezolvă toate problemele ce cu acest prilej s'au pus pe tapet, printre care e și chestiunea împărțirii teritoriului în așa fel de circumscripții în cât să corespundă și intereselor obștești din punctul de vedere al unei mai bune administrațiuni a justiției. Această chestiune nu s'a rezolvat ci din contra s'a complicat și încăleat.

Intr'adevăr privind la modul cum a fost împărțit teritoriul Basarabiei, îl găsim în parte dat pentru a rotunji județul Cernăuți din Bucovina și județele Dorohoi, Botoșani, Iași și Fălciu din Moldova, iar restul îl găsim împărțit după un nou dispozitiv.

Ori aceste trei provincii: Bucovina, Moldova și Basarabia sunt guvernate respectiv de legile austriace, românești sau rusești, deci complet deosebite, după cum chiar înseși județele Basarabiei la rândul lor, sunt supuse în parte regimului a trei legislațiuni formând următoarele regiuni:

1. Regiunea de nord cuprinzând județele: Hotin, Bălți, Soroca, Orhei, Chișinău și Tighina, unde se aplică vechile legiuri românești.

2. Regiunea de sud cuprinzând județele Cahul și Ismail unde se aplică codul civil Napoleon în redacțiunea lui română dela 1864 modificat în cursul anilor 1878—1918 de toate legile rusești generale sau speciale precum și dela această dată până în prezent de legile românești.

3. Regiunea Cetății Albe cuprinzând județul cu același nume unde se aplică codul civil rus.

Peste toate aceste 9 județe fiind în vigoare : procedura civilă rusă, legea notarială și toate legile speciale specifice acestei regiuni așa cum le găsim azi în ființă.

Nu cunoaștem cari au fost dificultățile înlăturate prin noua împărțire a județelor și ce avantajii a creat administrațiilor sau administratorilor pentru ca teritoriul aparținând acestor cinci regiuni supuse la cinci legislațiuni deosebite să fie amestecate între ele.

Nu cunoaștem de asemenea de ce cuvântul intereselor unei mai bune administrațiuni a justiției n'a fost ținut în seamă sau a fost sacrificat rezolvării altor probleme, dar făcând această constatare găsim că problema fixării noilor circumscripții judecătorești va fi destul de grea, căci pe de o parte va trebui să se țină seamă de nouile împărțiri administrative iar pe de altă parte, mai imperios, va trebui să se aibă în vedere ca în aceiași circumscripție judecătorească să nu existe mai multe legi cari pot da naștere conflictelor în aplicare, controverselor în interpretare, nesigurantei în tranzacții și discreditului justiției!

Nici legea administrativă prin nouile ei județe și nici legea judecătorească prin simplul efect al stabilirii nouilor circumscripții nu vor putea schimba nimic din legislația teritoriilor ce fac obiectul rotunjirii județelor și cari vor rămâne — în lipsa textelor de lege — supuse ca și în trecut acelorasi legi ori-cari ar fi ele : de fond, de procedură sau speciale.

La Dorohoi, de exemplu, pentru două comune și un sat luate din județul Bălți și cinci comune luate din județul Hotin, la Botoșani pentru două comune și câteva sate luate dela Bălți, la Iași pentru 13 comune luate dela Bălți sau la Huși pentru 11 comune luate dela Cahul s'ar aplică legea notarială rusă și de sigur că s'ar creă locuri de notari publici și posturi de prim-notari cu arhive notariale pe lângă fiecare tribunal.

La aceste tribunale s'ar aplică deci și vechile legiuiri românești cu procedura rusă alături de noile legiuiri românești cu procedura română realizându-se un adevărat record mai ales cu privire la numărul legilor de procedură, ținând cont că pe lângă procedurile română și rusă ambele de drept comun se adaugă și o a treia tot de drept comun : legea accelerării mărind numărul lor la trei, pe lângă celelalte numite : comercială, fiscală, penală sau alte proceduri din mai știu eu care lege specială!

Cum se va îndeplini de exemplu o procedură de chemarea părților sau procedura de executarea unei hotărâri sau cari vor fi criteriile de a caracteriza o acțiune că e de natură basarabeană sau locală, etc. ?

Iată dar cum aceste situațiuni nu vor mai avea sfârșit pentru că e o imposibilitate de a rămâne în vigoare în cuprinsul aceleiași circumscripții și în fața aceleiași instanțe două proceduri civile deosebite ambele de drept comun și deci nesubordonate una celeilalte.

Dacă aceste ar fi neajunsurile create județelor cari au primit teritoriul din Basarabia, apoi, situația ce s'ar putea creă chiar județelor ei, în special celor dela sud, unde cele trei teritorii aparținând celor trei legiuiri întâlnindu-se prin hotare comune legea a avut ocaziunea ca, amputând, să le nimerască pe toate trei dintr'odată așa cum s'a întâmplat cu județul Cahul unde în prezent în limitele

lui administrative se găsesc teritorii guvernate de trei legiuiri de fond și nu se știe dacă nu și de două proceduri!

Situațiunea din județele Cahul și Ismail urmează a fi examinată aparte prin împrejurarea că reforma circumscripțiilor judecătorești va coincide cu reintroducerea procedurii civile române și menținerea codului civil român așa cum s'a dispus prin art. 322 din legea de organizare judecătorească de la 14 Aprilie 1925 având următoarea cuprindere :

„Dela 1 Ianuarie 1926 procedura civilă română se va aplică în circumscripțiile tribunalelor Cahul și Ismail. Codul civil român fiind în vigoare în circumscripțiile acestor două tribunale urmează a se aplică și în viitor“.

Care va fi noțiunea acestui text dacă între timp circumscripția se modifică ?

În cari teritorii se va introduce codul și în care procedura ? A vrut oare legiuitorul să le introducă într'o anumită circumscripție indiferent de teritoriu sau într'un anumit teritoriu indiferent de circumscripție ? A făcut vre-o legătură între aplicarea acestor două legi ?

Partea textului referitoare la codul civil român se poate cu înlesnire înțelege ținându-se socoteală, că această dispoziție are un caracter interpretativ și se referă la cunoscuta controversă, dacă prin ucazul dela 24 Ianuarie 1879 rușii au introdus sau nu în aceste județe codul civil rus. De atunci și până anul acesta atât instanțele rusești cât și cele românești, timp dar de 46 ani, s'au pronunțat în ambele senzuri iar prin această lege s'a pus sfârșit acestei celebre controversă !

Textul deși greșit redactat, — căci vorbește de circumscripțiile tribunalelor Cahul și Ismail fără a se referi la ele decât și numai în măsura cu cât, întâmplător, corespundea teritoriului Basarabiei care a făcut obiectul anexiunii dela 1878, conform tratatului dela Berlin, și pe care în realitate l'a avut în vedere, — nu va da loc la confuziuni și deci dacă eventual circumscripția tribunalelor se va schimba nu va primi altă aplicațiune sau înțeles.

În ce privește procedura însă n'avem nici un mijloc de interpretare și nu putem ști în ce teritorii se va aplică, ce a înțeles legiuitorul prin circumscripție sau ce teritoriu a avut în vedere.

Aci atât noțiunea de circumscripție cât și cea de procedură sunt nelămurite.

Cine ar putea să afirme cu precizieune că prin dispozițiunea de mai sus nu s'a introdus în aceste județe legea judecătorilor de ocoale din 1907 despre care se susține că nu ar face parte din procedura civilă propriu zisă — aceasta fiind o lege specială de înființarea, organizarea, și functionarea unei instanțe speciale ?

Sau cine ar putea susține că făcând parte din cartea I-a a procedurii civile române și în prezent, ca și la 1864, ea s'a introdus în întregime în Basarabia ?

Sau cine ar putea crede că legiuitorul a introdus procedura civilă română la tribunale și curți și a menținut-o pe cea rusă la judecătorii ?

Sau, în fine, chiar despre însăși procedura civilă română propriu zisă cine ar putea să știe dacă se va aplică în nouile teritorii ale circumscripției, dacă o nouă lege nu va lămurii textul articolului în discuțiune.

Iată cum modificarea circumscripțiilor judecătorești va pune pe tapet o serie de chestiuni noi din-

tre cari regulamentarea conflictului legilor din teritoriile ce eventual ar aparține unei aceiași circumscripții judecătorești, precum și problema unificării sistemului de procedură iar pentru județele Cahul și Ismail, în plus, și modificarea textului art. 322 din legea pentru organizarea judecătorească, care în prezent are o redacțiune eronată, incompletă și echivocă, toate aceste chestiuni, se impun reformei în mod prealabil și urmează a fi lămurite și fixate în același timp sau chiar prin însăși legea de punere în aplicare a noilor circumscripții judecătorești.

ȘTEFAN POPOVICI

Decanul Baroului Cahul

Unificarea legislativă

Coloanele ziarelor și în special al revistelor juridice, dela 1918 continuu, au înserat cu diferite caractere, cuvântul „unificarea“.

Toți simțim greutatea acestei lipse și în diversitatea legilor de care suntem conduși și cei de dincolo de bară: magistrații și cei de dincoace: avocații și imprecinații, avem „sufocații juridice“... și totuși nu voim să ne unificăm legislativ.

Unii încearcă să atribue această lăncezeală, crizei sau oboselei juriștilor noștri, iar alții mai temători, spun sfioși: nu cumva este șubredă unirea? Evident, nu este nici una și nici alta, — și fără a căuta cauzele, constăți faptul brut, că în 8 ani, în materie de unificare legislativă, am avut mersul încet și greoi al pachidermelor.

Câteva legi efemere: legile de prelungire a contractelor de închiriere, — judecătorul unic, accelerarea judecăților... „dacă nu cumva se vor naște ciocniri așa de violente, încât aplicarea legii noi, să întâmpine mari greutăți“ (Em Dan, Prefața la procedura accelerată, pag. 4, ed. Socec, 1925) și dacă acest lucru îl spune însuși raportorul unei legi, din cele citate, nu eră mai cuminte să se fi procedat la unificarea integrală a codului civil, a codului comercial și a procedurii?

Nici o scuză nu ne ușurează vina. Timp am avut. Dela unire sunt 8 ani. Oameni am avut. Poate acum să avem mai puțin 2, și dintre cei mai buni: D. Alexandresco și M. Cantacuzino. Miniștri și ministriabili la departamentul dreptății, sunt în lungul și latul țării destui și dacă ar fi vorba de fonduri, acestea nu au lipsit. Nu s'au dat parlamentarilor 3 diurne pe zi, pentru invitațiuni mai mult sau mai puțin parlamentare?... să se dea și a patra diurnă și să se procedeze la unificarea codurilor.

Nu avem pretenția să ni se dea ceva desăvârșit și etern. Dreptul având viață, este supus legilor morții și apoi imperfecțiunile și erorile își găsesc corectivul în jurisprudență și doctrină, — dar să ni se dea unificarea legislativă.

Aplicarea cu lingurița, — fragmentar sau total, — a legiuirilor dintr'un teritoriu, în o altă pro-

vincie, nu face decât să mărească confuzia și noi, cei ce trebuie să cerem aplicarea legilor, știm ce însemnează a cere în fond, aplicarea codului civil, sau a codului comercial român, puse în mișcare de procedura civilă rusă.

Oricâte teorii s'ar face, că procedura nu poate fi decât una și aceeași, orice fond de drept ar pune în mișcare, fie că este un text de fond român, francez, rus, etc., argumentația pare a fi atrăgătoare, însă supusă unei analize mai stăruitoare, invederat se ajunge la sfârșitul, că codul civil și codul comercial român, nu pot fi puse în mișcare, decât de procedura civilă română.

Că noi, cei din județul Ismail și Cahul, aplicăm codul civil și codul comercial român, prin procedura civilă rusă, este adevărat, dar cu câte jonglerii și artificii de drept.

Mecanismul pare ușor, însă sunt greutăți nebanuite și această împărechere, te face să vezi o trăsură, mai mult sau mai puțin demodată, care însă este trasă de o pereche de boi. Aceiași bizară împărechere de coduri — de fond — române, puse în mișcare de procedura civilă rusă și aceasta pentru că legiferarea noastră, din acest punct de vedere, în ultimul timp, are miros de cazarmă. Disciplina juridică a fost înlocuită de disciplina cazarmă, căci numai astfel poate fi privită o lege, sau un decret lege, care în 8—10 cuvinte, aplică în un teritoriu o lege, care pentru a avea viață, trebuie să aibă drept fundament, codul civil sau codul comercial și că acest sistem de grefare, este vicios și condamnat, este figura de parastas, pe care o fac magistrații și avocații, la citirea acestor legi și un singur exemplu, din multe, va fi edificator.

Prin decretul-lege 4009, publicat în „Monitorul Oficial“ 118 din 13 Septembrie 1919, legea timbrului este introdusă în Basarabia, — începând cazornismul juridic, prin porțița: „Clasificarea prin analogie a actelor juridice din codul civil rus“. Bază juridică avem în decretul-lege; iar supapa în curcăturilor juridice în „clasificarea prin analogie“ cari funcționează și cine voeste a cunoaște „logomachiile juridice“, ce au dat loc acestei clasificări să cerceteze dosarul Tribunalului Ismail Nr... din 1923, — apelul I. Vilc-Velcev.

Am spus că aplicarea unei legi, prin grefare, poate fi orice, numai unificare nu. Dispozițiile fiscale române, sunt mai blânde ca cele ruse (bineînțeles în anumte privințe), totuși aplicarea legii timbrului român, fără a avea codul civil, codul comercial și procedura română, dă loc la galimatiasuri juridice. Mecanismul legii timbrului român, este în strânsă și imediată legătură cu codurile de fond și de procedură română. A aplică timbrul român, actelor de fond de drept român prin procedura rusă, cu elastica porțiță „clasificarea prin analogie“, este a face militarism juridic și ca la cazarmă unde „ordinul se execută“ și deci având decretul-lege de introducere, trebuie să-l aplicăm.

Nu voi enumăra greutățile de amănunt, destul de multe, care se perindă în fața instanțelor judecătorești din Basarabia, voi insista asupra unui grup de acte și a confuziilor juridice născute din neunificarea legislativă, și care conflicte înmulțind în mod inutil lucrările de birou ale instanțelor judecătorești și financiare, — mai are deosebitul dar, de a nemulțumi profund împriecinății și anume conflictul născut din aplicarea legii timbrului, cu legea notarială, aplicabilă în Basarabia, instituție menținută conform decretului de organizare a justiției în Basarabia, din 6 Octombrie 1918.

Legea autentificărilor actelor din vechiul regat, din 1 Septembrie 1886, cu modificările ce a suferit, are echivalent în Basarabia instituția notarială.

Legea notarială în art. 65, 66 și 79 determină caracterul actelor juridice, pe care le poate face notarul public. În prima serie avem actele pe care le poate face și perfectă notarul public singur, și a doua serie de acte, la care ia parte primul-notar. (art. 79 și 157). Primele se numesc : acte notariale și cele din urmă : acte întărite. În prima categorie intră legalizările și autentificările, în general, iar actele care se perfectează prin colaborarea primului-notar, — în a doua fază, sunt actele privitoare la imobile. — Cu alte cuvinte, orice act privitor la imobile, — în Basarabia, — trebuie să fie confecționat prin oficiul Notarului public și apoi să capete confirmarea Primului Notar. Asupra acestor acte, — actele întărite, — în continuă războire cu legea timbrului, voi insista, ajungând la concluzia că împăcarea lor, nu se poate face decât prin unificare, oricare ar fi această unificare.

Orice act imobiliar, ca să ajungă la perfectare, trece prin 2 faze. Prima fază se petrece în biroul Notarului Public, care stabilind actul în condițiunile lui esențiale : consimțământ, capacitate, voință, obiect, identitatea părților, etc., trece actul în condica sa, din care apoi eliberează părțile în drept o copie certificată și a doua fază se petrece în biroul Primului Notar, care primind comunicarea Notarului public de efectuarea actului, cât și dela parte copia ce i-a fost eliberată, după ce se îndreptățează de exactitatea acestei copii și că împlineste cerințele legii art. 89 (consimțământul părților) și art. 167 (nu este un act oprit de lege și că proprietatea este a celor ce contractează), conform art. 169 dispune întărirea (perfectarea) actului, prin trecerea actului în registrele imobiliare (cadastru).

Acesta ar fi mecanismul confecționării actelor imobiliare în Basarabia, — în mod succint arătat și conflictul la care dă loc această lege peste care s'a suprapus legea timbrului din vechiul regat este : Când trebuie plătite taxele cuvenite fiscului ?

Practica notarială în concordanță cu jurisprudența invariabilă a instanțelor judecătorești stabilise norma, conform spiritului și a textelor legii notariale, — cât și în apărarea intereselor fiscului,

lui, — că taxele cuvenite fiscului, pentru actele imobiliare, de orice natură și care în Basarabia urmează a fi întărite de Primul notar, să se achite în a doua fază a confecționării actului, adică atunci când actul este la Primul Notar și când acesta analizându-l din punctul de vedere al obligațiilor sale, găsindu-l conform cu legea, dispune întărirea lui.

Autoritățile fiscale prin o eronată înțelegere a textelor, dacă nu prin o totală ignorare a lor, pretind ca taxele cuvenite fiscului să fie achitate atunci când actul se confecționează de Notarul Public.

Aceste pretențiuni fiscale, pe lângă că sunt în afara textelor categorice ale legii notariale, este un izvor de nemulțumiri pentru părți și constituie o greutate chiar fiscului.

Actul confecționat de notarul public, până la un oarecare punct, poate fi echivalat, actului dresat de avocații din vechiul regat, cu deosebirea că notarul public are o calitate oficială precisă și sub această lumină privesc actele făcute de avocații din vechiul Regat și actele făcute de notarii publici din Basarabia, — la aceste acte nu urmează să se plătească taxele cuvenite fiscului, decât atunci, când aceste acte sunt prezentate pentru autentificare Judecătoriilor, — sau sunt prezentate pentru întărire Primilor Notari.

Art. 161 obligă partea, care este în posesiunea copie eliberate de notarul public, să o prezinte Primului Notar pentru întărire, în termen de un an ; cu alte cuvinte și în aceeași ordine de idei, reese până la evidență, că părțile în acest interval de timp, pot renunța la perfectarea actului lor, sau dacă neprezentându-l în cursul unui an, actul este declarat nul de lege și atunci în mod inutil apare orice achitare de taxe, — către fisc — înainte de întărire.

Că până la dispunerea întăririi actului de către Primul Notar,

„formă solemnă instrumentară, impusă categoric de lege, fără de care părțile nu pot zice că au un act juridic deplin întocmit“ (C. Panaitescu, avocat, fost Consilier la Curtea din Chișinău. *Cuvântul Dreptății*, Nr. 8 din 1922).

este și

Art. 200 leg. Not. „La întărirea actelor, care stabilesc o strămutare a proprietăților nemișcătoare, se ia afară de darea de act și darea de pe actele de întărire după regulile din statutul dărilor;

deci, taxele fiscului în conformitate cu dispozițiunile limpezi ale art. 200, se plătesc, când actul se întărește, adică când Primul Notar studiind actul și confirmându-l, dispune plătirea taxelor fiscului.

În adnotația sus amintitului art. în traducerea legii notariale de I. Nădejde, pag. 237 la nota I, găsim :

„Taxele la facerea actelor întărite se iau la întărirea actului de către Primul Notar, exceptând plata în folosul notarului însuși, care se ia la facerea actului“;

și în nota II :

„In lege nu se spune că taxele la actele de vânzare întărite au a se plăti odată cu prezentarea proiectului de cumpărare“.

Aceiași părere a avut-o și fosta Comisiune juridică din Chișinău, prin avizul Nr. 83 din 30 Martie 1920, consacrat și de Tribunalul Ismail prin jurnalul cu Nr. 9125 bis-1922, publicat în *Curierul Judiciar* Nr. 22-1923.

În studiul d-lui C. Panaitescu, avocat și fost Consilier la Curtea din Chișinău, „Notariatul în Basarabia“ publicat în *Cuvântul Dreptății* Nr. 8-1922, privitor la această chestiune, găsim părerea categorică :

„La înregistrarea actului de către Notar se cere o parte din taxele timbrului fix pentru Stat, pe care tot Primul Notar trebuie să vadă dacă sunt conform legii.

„Prin urmare Până ce primul Notar nu încuviințează plata taxelor, până atunci fiscul nu poate pretinde plata lor“.

Cu aceste spuse, reese până la evidență, că plata taxelor de timbru, cuvenite fiscului, pentru actele ce privesc imobilele, în Basarabia, urmează să fie achitate atunci când actul este perfectat de către Primul Notar.

Am dat o desvoltare nemeritată, acestei chestiuni atât de simple, pentru a învedere greșita pretențiune a fiscului, care impune părților ca aceste taxe să fie achitate, — chiar atunci, — când actul este instrumentat de Notarul Public și aceasta pe baza art. 6, 8 combinat cu art. 81 din legea timbrului, articole ce nu pot fi aplicate în Basarabia, ci vechiului regat, unde actele se instrumentează și confecționează, conform legii autentificării actelor.

Adaosul ce-l face Administrația financiară prin circularile trimise în această privință că :

„Ministerul își ia obligația a restitui taxele actelor ce nu se vor întări“;

ni se pare numai o formă de stil, căci obligația de restituire a taxelor pentru actele ce nu se perfecționează, nu reese din aceste circulari, ci din dispoziția categorică a art. 59 alin. 4 din legea timbrului, — dar când este vorba de a cere restituirea unor taxe încasate de fisc, cine cunoaște taftologia Română, formele ce trebuiesc îndeplinite, echivalează cu o renunțare și apoi birourile autorităților noastre și așa destul de încărcate cu diferite lucrări trebuie să le mai încărcăm și cu o serie nouă și inutilă de lucrări, — cu încasări și restituiri de taxe, căci Primul Notar având — în dese cazuri — alte convingeri juridice decât notarii publici, foarte multe sunt cazurile când actele sunt respinse — dela întărire — și în această privință o cercetare a arhivelor notariale ar fi edificatoare, și de aceia pretențiunea fiscului creind numai conflicte juridice și nemulțumiri, singura scăpare nu este decât unificarea, fie punând în concordanță directă, legea timbrului cu legea notarială, fie modificând

legea notarială în sensul legii autentificărilor actelor, cu care este în strânsă legătură legea timbrului, dar oricum o unificare trebuie și aceasta o cerem și noi.

25 August 1925, Ismail.

C. D. BALANICA

IN VEDEREA UNIFICĂRII CODULUI CIVIL

CONSIDERAȚIUNI

asupra

Folosinței legale a mamei și controlul instanței tutelare

I. În sistemul codului civil actual, puterea părintească constă în dreptul de a dirige persoana copilului, dreptul de corecție și dreptul de folosință legală asupra averii minorului.

Folosința legală își are originea în instituția medievală a fiefurilor. Dela suzeran, dreptul de folosință asupra bunurilor moștenite de minori — feudele — s'a acordat rudelor mai apropiate, mai apoi numai părinților, drept denumit *garde noble* sau *bourgeoise*, după categoria socială respectivă.

Din diversele articole ale codului civil rezultă că, părintele supraviețuitor, — deci și mama nerecăsătorită dacă nu manifestă o voință contrară — este de drept tutore legal și are dreptul de folosință asupra veniturilor, după satisfacerea sarcinilor impuse de art. 339 c. civ. El nu este obligat să dea conturi, întrucât consiliul de familie nu-i poate fixa suma de cheltuit pentru nevoile minorului.

Unii autori și o parte din jurisprudență, justifică folosința legală ca un atribut al puterii părintești, un drept de familie. (*Planiol*, I, Nr. 1698; *M. Cantacuzino*, Nr. 352; Curtea Apel I Buc., Drep-tul 58-85), care se caracterizează „par le droit de percevoir les revenus, sans être obligé en rendre compte“. (*Planiol*, I, Nr. 1687).

Intr-o altă opiniune, folosința legală apare în dreptul modern, ca o plată sau indemnitate pentru îngrijirile părinților, care nu se poate justifica decât prin consacrerarea unor cutume de drept feudal, (*Baudry Lacantinerie*, V, Nr. 147; *T. Huc.*, III, Nr. 186).

Această folosință legală însă este grevată de sarcinele impuse de art. 339 c. civ., între care principala obligație este hrana, întreținerea și educarea copiilor, *potrivit averii lor*, spre deosebire de art. 185 c. civ., unde această obligație se proporționează la averea părinților.

Dacă legea n'ar fi avut grijă să declare că întreținerea este o sarcină a folosinței, s'ar întâmpla că, dacă copilul ar avea și alte bunuri personale sustrate folosinței părintelui (art. 341 c. civ.), acesta ar fi tentat să satisfacă cheltuelile de întreținere din bunurile asupra cărora nu are folosință legală. (*T. Huc.*, III, p. 203).

II. Legiuitorul însă scutește pe părinte de a-și justifica prin conturi îndeplinirea obligațiilor sale, socotind că dragostea părintească este o suficientă garanție; iar relativ la mama tutoare, atâta timp numai, cât o persoană străină nu se interpune — prin recăsătorirea mamei — între copil și dânsa. S'a mers însă prea departe cu suspiciunea, și mamei recăsătorite i s'a luat dreptul de folosință, unul din cele trei atribute ale puterii părintești.

În măsura de a se controla gestiunea veniturilor averii minorilor, în caz de recăsătorire a mamei, trebuie să vedem grija justificată a legiuitorului de soarta copiilor, atunci când afecțiunea mamei trebuie să se împartă între dânsii și noul ei soț.

Pierderea folosinței legale însă, a fost găsită nedreaptă pentru femei, întru cât nu se aplică și bărbatului. (*Baudry Lacantinerie*, op. cit., Nr. 168; *M. Cantacuzino*, op. cit., p 352; *Alexandresco*, II, p 527).

Noi socotim că dispozițiunea art. 340 al ult. c. civ., pe lângă faptul că este injustă pentru femei, este însă păgubitoare instituției căsătoriei, încurajând concubinajul.

Argumentul decisiv ce se aduce în sprijinul legii, este că dreptul de folosință al mamei, asupra bunurilor din prima căsătorie, ar fi exercitat de al doilea bărbat care l'ar destina în profitul său sau al copiilor din a doua căsătorie. Dar acelaș lucru se va întâmpla și cu tatăl recăsătorit, care va face să profite de această folosință legală și pe noua sa soție ca și pe copii din a doua căsătorie. În acest caz diferența nu este mai mult aparentă decât reală, cum foarte bine observă d-nii Baudry-Lacantinerie ? (op. cit., Nr. 168, p. 195).

Credem că ceea ce importă, este ca sarcinile acestei folosințe să fie în mod corect îndeplinite, adică îngrijirea și educarea copiilor să se facă potrivit averii lor, cum spune art. 339 c. civ., iar ceea ce se va petrece cu restul veniturilor este indiferent, căci ele aparțin părintelui. Dece atunci surplusul din venituri, după satisfacerea tuturor cheltuelilor, să aparțină de drept tatălui recăsătorit, iar mamei în aceeași situație nu ?

În Franța, acestei stări neechitabile i s'a pus capăt prin *legea din 21 Februarie 1906*, când s'a abrogat aliniatul final al art. 386 fr. (340 rom.).

În acest caz însă, controlul instanței tutelare apare cu mult mai necesar în administrarea tutelei unei mame recăsătorite decât în situația actuală, căci, spre deosebire de ceea ce se va petrece cu tatăl recăsătorit, care-și va păstra independența nu numai cea de drept, dar mai ales cea de fapt, care este mai interesantă, mama recăsătorită va trece dacă nu sub autoritatea, desigur, însă sub influența noului său soț, care, va administra și destina veniturile comune conform intereselor familiei sale.

Dispoziția art. 347 c. civ., se bazează pe o profundă cunoaștere a sufletului omenesc, este o ocrotire legală a mamei și copiilor săi, contra bărbatului ce ar abuză de slăbiciunea sufletului feminin.

III. Problema ia un nou aspect, atunci când relațiile mamei nu sunt consfințite în legăturile căsătoriei. Dificultatea pentru instanța tutelară provine din imposibilitatea de a chema la răspundere pe concubinul femeii, care are conducerea de fapt a întregii averi a femeii și copiilor săi. Asemenea menajuri sunt foarte numeroase acum după războiu, în pătura rurală mai ales.

În lipsa unui text de lege, trebuie să asistăm impasibili ca veniturile unor copii, pe cari soarta i-a lipsit de ocrotirea firească să capete o destinație contra căreia atât dreptul cât și morala se opun ? La sate în deosebi, unde după război concubinajul a luat pe alocurea proporții din cauza incertitudinii asupra situației legale a celor dispăruți cu ocazia războiului (1), dar mai ales a avantajilor pe

cari le-ar fi pierdut concubinii căsătorindu-se, odată cu controlul justiției, problema se pune cu toată gravitatea.

Nenumărați orfani de război au fost împrăștiți prin legea agrară și mama necăsătorită are folosința legală asupra averii copiilor. Femei ca Penelopa sau Cornelia mama Grachilor, sunt rare, și poate este omenesc să fie așa.

Locul bărbatului jertfit pe câmpii îndepărtate de târta și copii lui dragi, întru apărarea ogorului strămoșesc, a fost în curând ocupat de un necunoscut, căruia copii sunt totuși obligați să-i zică tată.

Acesta nu vrea să-și asume răspunderea unei situații legale, care i-ar impune și datorii și se complace într'o situație de fapt din care trage numai avantajii.

Care este rolul justiției tutelare ?

Destituirea mamei din tutelă pe baza art. 385 al. I sau II-lea c. civ. Socotim că nu este o rezolvare a problemei noastre. La țară, unde cultura pământului este singura ocupațiune, a-i lua femeii — odată cu tutela — dreptul de a lucra singură acest pământ, pentru a-l trece altui tutore, însemnează a da naștere la o serie întreagă de certuri între neamuri avide de cât mai mult pământ, certuri ce nu arare ori se transformă în dușmăni cu manifestări sălbatice. Nimic nu orbește mai mult pe sătean de cât chestiunea pământului, care este mărul tuturor discordiilor la sate. Judecătorul popular îi trebuie foarte mult tact pentru ca respectând și litera legii, să nu suscite patimi ce răscolesc tot ce este mai rău în sufletul omului. La aceste considerațiuni se adaugă complicarea mecanismului tutelei din cauza folosinței legale a mamei ce persistă chiar dacă i se ia tutela, inconveniente ce se refrâng toate asupra minorilor. Cine a trecut cât de puțin prin greaua dar frumoasa misiune de judecător tutelar la țară, poate prinde în mod mai exact realitatea acestor constatări.

În Franța, instanța tutelară are la îndemână *legea din 1889*, care, prin art. 2 alin. VI dă drept instanței de a declara decăzuți din puterea părintească pe acei părinți cari compromit sănătatea, securitatea și moralitatea copiilor „par leur conduite notoire“, — în care trebuie să înțelegem și concubinajul. — Instanțele tutelare trebuie să facă uz însă cu multă prudență de acest text de lege, mai ales atunci când concubinajul mamei trece în ochii oamenilor drept o căsnicie.

Folosința legală are un revers, art. 339 cod. civ. Care este mijlocul ca instanța tutelară să aprecieze măsura în care acele obligațiuni sunt îndeplinite ?... „dreptul de folosință al părintelui pe averea minorilor săi copii, are ca cea mai esențială sarcină aceea a întreținerii și educării copiilor potrivit averii lor“ (2).

Astfel în Franța doctrina afirmă anterior legii în 1889 că dacă conduita mamei, nu atrage decăderea din uzufruct, tribunalele pot lua diverse măsuri conservatorii pe cari le-ar găsi necesare. (*Dalloz, Repertoire*, p. 591, Nr. 141).

Tutela este o instituție de drept privat, conține însă reguli de ordine publică (B. Lacantinerie, op. cit, Nr. 309). Anumite decizii spun că tutela fiind organizată în interesul copilului, numai în acest sens este de ordine publică și că deci consiliul de familie și tribunalul sunt în drept de a lua di-

1) *Legea Mârzescu* pentru declararea morței prezumate a pus capăt acestor dificultăți.

2) Trib. Ilfov not. 2184 *Dreptul* 35 din 84.

verse măsuri de precauție, pe care codul nu le prescrie. (Cass. 20 Iulie 1842, S. 42, 1, 587, J. g. v. minorité Nr. 403; Limoges, 28 Febr. 1846. D. 46, 2, 153; S. 46, 2, 355).

Revenind la problema noastră în lumina acestor principii, credem că mama tutoare legală poate fi obligată să dea conturi anuale de felul cum a satisfăcut datoriile sale pe cari le impune art. 339 cod. civ.

Evident nu conturi de descărcare a gestiunii sale, cum dă tutorul dativ. Rațiunea acestor conturi nu va fi să justifice întrebuințarea unor bani străini, ca la tutorele dativ, ci să pună în măsură consiliul de familie și instanța tutelară de a cunoaște sumele ce au fost destinate creșterii copiilor și dacă întreținerea și educarea lor se face potrivit cu averea ce o au, iar nu cu situația socială a mamei. Am văzut un caz când 2 copii ce aveau 30 ha. pământ arabil, erau întrebuințați la păzitul oilor și munca câmpului, în loc să fie trimiși să învețe în școli, așa cum le permitea venitul averei lor.

Interesul social cere deci ca justiția să intervină și să controleze măsura în care veniturile minorului au fost afectate trebuințelor sale personale, cerând conturi tutorei legale de câte ori crede de cuviință, putând chiar decide ca aceste conturi să fie anuale. „La technique juridique doit se plier à l'utilité pratique et ce n'est pas l'inverse qui est vraie". (R. Demogue, I, pag. 107, Nr. 43).

Aceleași considerațiuni ne îndreptătesc să susținem că atunci când se va constata că mama tutoare nu-și îndeplinește obligațiile sale, consiliul de familie de acord cu instanța tutelară să poată fixa anual cheltuielile pe cari educația și întreținerea copiilor le reclamă pentruca în acest fel să se asigure un minim copiilor din veniturile averei lor.

Se ajunge la acest rezultat atunci când creditorii unui tutore legal urmăresc folosința sa legală, în care caz instanța tutelară va avea de fixat cheltuielile necesare copiilor. (Trib. Ilfov, s. not. 2184, Dreptul, 35-84, C. Apel, II București, Dreptul 34-87).

Minorul este tot un creditor pe veniturile averei sale, însă privilegiat de lege și atunci de ce altă procedare?

Evident că măsura ce o preconizăm trebuie să se aplice și tatălui tutore legal, ce nu și-ar îndeplini obligațiile sale, dar noi ne-am ocupat de cazul mamei prinsă în lanțurile concubinajului, situație ce se ivește mai des în viață, *de eo quod plerumque fit*.

Lipsa de sancțiune a articolului 339, alin. II, c. civ., este remarcată de ilustru dispărut D. Alexandresco (vol. II, p. 521); spiritul său juridic strâns în textul legii, pare că a fost precumpănitor de astă dată asupra utilității sociale, căreia trebuie să corespundă orice construcție juridică, atunci când preconizează numai o acțiune în dauna copilului ajuns la majoritate, contra părintelui ce nu-și îndeplinește niște obligații atât de sfinte.

IV. *De lege ferenda* socotim că refoma realizată în Franța prin legea din 21 Februarie 1906 să se înfăptuiască și la noi în viitorul cod civil. Mama ce se recăsătorește să nu mai piardă folosința legală. Instanța tutelară însă să-și exercite ca și în prezent dreptul de control, cerând însă de astă dată mamei și soțului său conturi de cum au satisfăcut sarcinile folosinței legale.

În felul acestas'ar pune capăt unei triste stări

de fapt, concubinajul, care dă un atât de mare procent de copii naturali la sate mai ales. S'ar încuraja recăsătoriile, căci dintr'o stare legală în locul uneia de fapt, n'ar avea decât de profitat atât copiii, din prima căsătorie, mama, cât și copiii cu noul său bărbat.

Concubinii ne mai fiind tentați de foloasele unei stări certate cu morala, s'ar căsători, ceace n'ar fi decât în interesul societății.

RADU EMANOIL MANOLESCU

Supleant Trib. Buzău

Divorțul în comunele rurale

Zilele trecute, sfios, învărtindu-și pălăria în mâini și cu privirea în pământ, intră în cabinetul meu un tânăr sătean, întovărășit de o săteancă sveltă și foarte vioae și-mi spuse că voește a face un act de angajament.

Înțelegând pe dată rostul actului ce voia a face, după ce-i făcui o lungă morală, arătându-i pe înțelesul lui toate relele concubinajului, îl sfătui să renunțe la actul ce proiectase și să nu mai cheltuiască cu un asemenea act care în realitate nu are nici o utilitate.

Am găsit însă că și el în apărarea sa, avea multă dreptate, căci iată ce mi-a replicat :

„Păi să vedeți, domnule judecător, eu cu femeia mea ce am cu cununie, nu mai este chip să trăiesc.

„Drept ar fi să bag divorț, dar nu-mi dă mâna.

„Procestul trebuie să-l bag la tribunal, are multe înfățișeri și trebuie negreșit un domn avocat, care să știe ce să spună acolo.

„La judecătorie, lucrul merge ușor, căci dv. ne conduceți procestul, dar la tribunal nu merge, dacă nu ști ce să spui și-a achitat procesul !

„Avocatul, de, a învățat și el carte și a cheltuit bani peste bani până și-a luat dreptul său, și nu te lasă la un divorț fără 5—6000 lei.

„De unde să scot eu acești bani? Dar dacă apoi mă trage mai sus la București, ce fac eu? Așa-i că trebuie să mă lipsesc?“

Incontestabil că omul avea dreptate.

Cazuri de acestea sunt numeroase la sate, iar consecințele lor sunt dezaastroase.

Sunt deci de părere ca divorțurile, atunci când sunt pornite de săteni, să poată fi îndreptate la judele de ocol respectiv.

Un singur articol adăogat în legea jud. de ocoale, un alineat, dacă voiți, ar remedia cu totul o stare de lucruri dăunătoare societății.

Eu unul nu văd nici un impediment serios.

Judele de ocol este astăzi destul de pregătit pentru a putea judeca în primă instanță și conform procedurii civile, divorțul în comunele rurale.

La un ocol rural, judele este și procuror și jude de instrucție și judecător.

El va reprezenta deci și pe minori și societatea. Va putea deci judeca pe părți, ținând seamă de toate acestea fără a fi nevoie de concluziunile unui domn procuror.

În multe chestiuni, cari deduse înaintea Tribunalului, chestiuni pe cari acesta le tranșează „cu concluziunile Ministerului public“, judele de ocol, pentru cele deduse înaintea sa, le tranșează singur fără concluziunile d-lui procuror.

Dar în materie penală! El judecă toate delictetele

fără procuror. Mergând afacerea în apel, concluziunile d-lui procuror, renasc.

Tot astfel și cu divorțul. Cel nemulțumit, făcând apel, va regăsi la Tribunal, concluziunile Ministerului public.

Un alt impediment serios, eu unul, nu văd, dar un lucru este absolut cert.

Se va remedia o stare de lucruri foarte dăunătoare societății și care iă proporțiuni la sate.

Este incontestabil că la Ministerul de justiție, munca rodnică este poate mai bine ca oricând reprezentată, prin domnul ministru actual, și abilul și neobositul său secretar general.

Imi place a spera că acest deziderat va găsi poate ecoul cuvenit pentru ca d-lor să destrame și să rețină din acest articolas ceace vor binevoii a crede că este util pentru societate și imperios cerut pentru săteni.

CORNELIU MAIORESCU

Judecătorul Ocol. Poenarii-Burchi-Prahova

Chestiuni de justiție militară

Poate o instanță să condamne o persoană pe cale de subsidiar pentru un alt fapt decât cel pentru care a fost instruit și trimis în judecată, de și se prezintă sub aceiași calificare: «Loviri»?

Iată chestiunea în fapt: Un civil, în complicitate cu un militar, bate un civil.

Partea lezată îi acționează în judecată la instanțele ordinare, care îi condamnă, însă pentru o altă lovire, posterioară primei loviri și deci nu pentru aceia pentru care fuseseră acționați în judecată.

Intre timp lezatul sesizează și instanțele militare tot pentru același fapt pentru care se plânsese și la instanțele ordinare.

Instanțele militare instruiesc pe militar pentru prima lovire și îl trimit în judecată.

Dar Consiliul de judecată înainte de a se retrage pentru a delibera asupra întrebării de culpabilitate (care conține prima lovire, pentru care fusese instruit și trimis în judecată) — a pus și un subsidiar prin care schimbă cu totul faptul, fiind o lovire nouă delimitată în timp și spațiu.

Complectul răspunzând la întrebarea de culpabilitate negativ, el se pronunță afirmativ pentru întrebarea subsidiară și în consecință îl condamnă.

Pentru aceasta răspundem dela început că nu putea fi judecat și cu atât mai mult condamnat și ictă pentru ce:

Se știe că subsidiarul este rezultatul desbaterilor orale, el se pune pentru lămurirea tuturor împrejurărilor în cari s'au săvârșit faptul, — dar el nu poate schimba natura juridică a capătului de acuzare și în același timp nici să denatureze faptele.

El trebuie să fie în strânsă legătură cu chestiunea principală, având chiar rolul să o completeze.

Ori, în speță, subsidiarul aduce o acuzare nouă, independentă de prima lovire, care e determinată în timp și spațiu.

Întrebarea subsidiară pusă e în flagrantă contradicție cu art. 93 din codul justiției militare, care spune:

„Crimele și delicturile nu se pot urmări, sub pedeapsă de nulitate, de cât după un ordin de a cerceta, dat de Generalul Comandant al Circumscripțiunii sau de acela ce îi ține locul,

sau din oficiu, sau după raporturile, actele și procesele verbale potrivit articolului precedent“.

Și în afară de toate acestea, pentru lovirea pentru care Consiliul de Război pusese întrebarea subsidiară, fusese deja condamnat printr'o carte de judecată de instanțele ordinare, deci de o instanță competente și avea prin urmare autoritatea lucrului judecat — *res judicata*.

În consecință s'a călcat cel mai elementar principiu juridic — *Non bis in idem*.

Pentru acestea ne fiind permis a se aduce capete de acuzație noi în fața judecății prin fapte cu totul distincte de cele pentru care un acuzat este instruit și trimis în judecată, — și ne putând fi condamnat pentru acestea pe calea unei întrebări subsidiare, care nu lămurește și completează, ci creează noi acuzațiuni, credem că este cazul a se face aplicațiunea art. 443 proc. penală față de această sentință.

LOCOT. DIMITRIE D. ATHANASIU

Substituit de raportor pe lângă Consiliul de Război al Diviziei IV-a

INALTA CURTE DE CAS. ȘI JUSTIȚIE, S. III

Audiența dela 8 Aprilie 1925

Președinția d-lui AR ALEXANDRESCU, consilier

M. A. Gabay cu A. Șaraga

Deciziunea No. 794

Joc de bursă. Validitatea operațiunilor regulat făcute. Art. 42 și 44 legea Burselor și 1636 C. C.

Mijloace de dovadă. Indicarea lor numai în concluzii. Instanța de fond nu este obligată a le discuta.

Prin art. 42 și 44 legea Burselor, legiuitorul derogând dela principiul de drept comun, (art. 1636 c. c.), al acțiunilor rezultate din joc sau prinsoare, a recunoscut validitatea obligațiunilor isvorâte din jocuri de bursă, cu condițiunea ca operațiunile să fie regulat făcute, adică cu respectarea condițiunilor de formă prescrise de lege.

Mijloacele de probă sau apărare, indicate numai în concluziuni scrise și cari nu au făcut obiectul discuțiunilor contradictorii, nu obligă pe judecător a le ține în seamă.

Curtea,

Ascultând raportul făcut în cauză de d. consilier V. Tătaru și pe d-nii avocați ai părților în susținerea și combaterea motivelor de casare și

Deliberând,

Asupra motivelor de casare;

„Violarea art. 42, 44 din legea burselor, art. 142, 143 și urm. și art. 173 din regulamentul legii burselor, art. 1630 codul civil, exces de putere.

„Intre mine și d. A. Șaraga există o convenție de joc de bursă, prin speculațiunile la urcările sau scăderile diferitelor efecte și valute, făcând încheeri neregulate de cumpărări și vânzări și ne socotind între noi decât diferențele rezultate din acest joc.

„Pentru acoperirea unei diferențe dintre noi d. A. Șaraga a pornit acțiunea de față la admiterea căreia m'am opus, susținând și dovedind cum că în București neexistând decât operațiuni de bursă „cassa“, toate celelate operațiuni sunt neregulate și deci ele nu constituiesc acte de comerț ce dau naștere la obligațiuni valabile, și cum în cazul nostru e vorba de asemenea operațiuni, lucru netăgăduit recunoscut înaintea instanței de fond

d. A. Șaraga nu mai putea reclama în justiție aceste sume, ele fiind rezultatul unui joc de bursă.

„Camera arbitrală deși prin considerentele sale constată neregularitatea operațiilor dintre noi, ele nefiind lichidate în termen de 24 ore, conform art. 173 din regulament, îmi respinge această apărare sub pretext că jocul de bursă este la orice operațiuni chiar neconform cu legea și regulamentele burselor ceea ce constituie un vădit exces de putere și o violare a art. 42, 44 din legea burselor, art. 142, 143 și 173 din regulamentul legii burselor, cari sunt categorice în a recunoaște că excepția jocului de bursă se poate opune operațiilor neregulat făcute și a art. 1636 codul civil, care dispune că jocul de bursă nu dă loc la nici o acțiune“.

„Omisiune esențială, nemotivare.

„Înainte Camera Arbitrală m'am apărât la admiterea acțiunii pentru toată suma reclamată sub motiv că din această sumă am plătit direct reclamantului 4.000 lei, iar 19.350 lei mi-au fost opriți de d-sa prin câte 5 la sută la toate operațiile ce am făcut cu d-sa și că deci nu mai datoram decât 3438 lei.

„Dovedeam aceste adevăruri cu înseși recunoașterile reclamantului, făcute la instanța de fond la interogatoriul ce i l'am luat și totuș Camera arbitrală admite acțiunea pentru suma reclamată, mai puțin 4.000 lei, fără a deduce și suma de 19.350 lei recunoscută de reclamant.

„Camera arbitrală, fără a da nici o motivare asupra acestei apărări, nu se pronunță asupra ei, ceea ce constituie o nemotivare și o omisiune esențială, căci dacă ar fi avut în vedere și această sumă nu se mai putea admite acțiunea pentru întreaga sumă“.

Având în vedere deciziunea supusă recursului, din care se constată că între părțile în litigiu intervenind mai multe operațiuni de bursă, din lichidarea acestor operațiuni, recurentul, a rămas dator intimatului o sumă de 22.788 lei, a cărei reclamațiune a format obiectul acțiunii la Camera arbitrală.

Având în vedere că înainte instanței de fond, ca și azi în recurs, recurentul deși a recunoscut principial diferența aceasta în sarcina sa provenită din lichidarea operațiilor încheiate, s'a opus la plata ei, sub cuvânt că ea ar fi rezultat din operațiuni neregulat făcute, sau jocuri de bursă, prohibite prin legea și regulamentul burselor ;

Că, această obiecțiune a fost respinsă de Camera arbitrală pe motiv că neregularitatea operațiilor încheiate, chiar dacă în fapt ar fi avut loc, nu e prevăzută de lege cu sancțiunea nulității operațiilor, ci cu luarea de măsuri disciplinare contra agenților de schimb cari ar fi participat la ele ;

Considerând că în adevăr, art. 44 din legea burselor, după ce prevede prohibițiunea jocului de bursă, arată că înfrângerea acestei prohibițiuni nu are ca sancțiuni decât aplicarea de măsuri disciplinare mijlocitorilor culpabili de complicitate sau excluderea din corporația bursei a membrilor contravenienți ;

Că, după art. 42 din aceeași lege, orice operațiune de bursă regulat făcută dă naștere unei obligațiuni valabile căreia nu i se poate opune excepțiunea de joc ;

Că, din combinațiunea acestor dispozițiuni rezultă neîndoios că legiuitorul, în materia specială a operațiilor de bursă, a derogat dela principiul de drept comun al nulității acțiunilor întemeiate pe obligațiuni isvorâte din joc sau din prinsoare (art. 1636 c. civ.), recunoscând validitatea obligațiilor din operațiunile de bursă, chiar dacă acestea ar avea caracterul unor operațiuni de joc, destul ca

ele să fie regulat făcute, adică cu respectarea condițiilor de formă prescrise de lege ;

Considerând că în speță recurentul n'a invocat înaintea Camerei arbitrale nici o neregularitate de formă în sensul art. 42 din legea burselor, ci a ridicat numai excepțiunea de joc, care eră inadmisibilă conform citatului articol, și pe care instanța de fond respingând-o, a făcut o justă aplicațiune a textelor și principiilor mai sus arătate ;

În ce privește motivul al doilea :

Având în vedere că instanța de fond constată în fapt din examinarea actelor și concluziunilor depuse de părți și motivează că suma datorită de recurent în urma lichidării operațiilor este de 26.788 lei, din care scăzându-se suma de 4000 lei, recunoscută de creditor ca primită, rămâne suma de 22.788 lei, fără ca recurentul să poată produce dovezi temeinice că din această sumă ar mai fi achitat ceva ;

Considerând că chestiunea reținerilor de 50% asupra operațiilor încheiate, chestiune pusă de recurent în interogatoriul luat intimatului și relevat apoi în concluziunile sale scrise, date după încheierea desbaterilor, nu a format obiectul vreunei discuțiuni contradictorii în ședință înainte Camerei Arbitrale ;

Că dar, nepronunțarea Camerei asupra acestei chestiuni nu poate constitui nemotivare sau omisiune esențială, instanța de fond nefiind obligată să examineze din oficiu mijloace de probă asupra cărora părțile nu angajează discuțiuni contradictorii ;

Că dar și al doilea motiv fiind neîntemeiat recursul urmează a se respinge.

Pentru aceste motive, Curtea, respinge recursul, etc.

TRIBUNALUL ILFOV, SECȚIA I Civ. Corecț.

Audiența dela 17 Septembrie 1925

Președinția d-lui V. N. ȘERBĂNESCU, judecător
Sentința penală No. 1423

Bigamie. Elemente. Intențiune delictuoasă. Eroare de fapt. Eroare de drept privitoare la norme extra-penale. Bună credința. Achitare. (art. 271 c. penal).

Pentru existența delictului de bigamie se cere ca element esențial intențiunea frauduloasă. Nu există intențiune frauduloasă atunci când se constată buna credință a inculpatului derivată fie dintr'o eroare de fapt fie dintr'o eroare de drept ce poartă asupra unei norme extra-penale. Lipsa intențiunei delictuase, deci buna credință înlăturând imputabilitatea conduce la achitarea invinuitului.

Tribunalul,

In fapt: În ziua de 29 August 1907, în comuna Racul, județul Cinc, din Transilvania, s'a celebrat căsătoria dintre Ferenc Balass și Carolina Tamaș. Cei doi căsătoriți se stabilesc în orașul Brăila la părinții Carolinei Tamaș, care locuiau în acest oraș. După o lună de la căsătorie, numitul Ferenc Balass pleacă de la soție ducându-se acasă și se reîntoarce după o absență de o săptămână, locuind timp de o lună cu soția sa după care din nou pleacă, nemaî întorcându-se și părăsind-o complet.

Numita soție rămâne astfel în orașul Brăila, părăsită de sotul său și fără mijloace de viațuire.

În acest timp sus numita face cunoștință cu Alexandru Bratu din Brăila, cu care după un scurt interval, trăește în

concubinaj. În ziua de 18 Martie 1922 numiții Alexandru Bratu și Carolina Tamaș se căsătoresc în orașul București legitimând prin contractul de căsătorie încheiat, trei copii cari erau fructul relațiilor lor nelegitime, de o durată de treisprezece ani.

În tot acest interval nu s'a mai auzit nimic despre numitul Ferencz Balass care era considerat ca definitiv dispărut fără urmă.

De observat totuși că relațiile de căsătorie dintre sus numitul și Carolina Tamaș, nu erau desfăcute atunci când s'a celebrat căsătoria acesteia cu Alexandru Bratu.

În luna Mai 1923, prin petițiunea înregistrată la Nr. 2308 din aceeași lună, adresată primului procuror al Tribunalului Ilfov, numitul Ferencz Balass, domiciliat în București, aflând de a doua căsătorie, a soției sale, Carolina Tamaș, aduce cazul la cunoștința parchetului, acuzând pe soția sa de bigamie, cerând pedepsirea acesteia. În anul 1923 numita Carolina Tamaș intenționează acțiune de divorț în contra soțului său Ferencz Balass, care acțiune se admite pronunțându-se divorțul în favoarea reclamantei, în ziua de 3 Martie 1924.

Prin această acțiune s'a încredințat în îngrijirea mamei reclamante, fiul acesteia rezultat din căsătoria cu Ferencz Balass.

Se constată în consecință că timp de șescesprezece ani, numitul Ferencz Balass nu s'a îngrijit nici un moment de fiul său cum nici de soția sa Carolina Tamaș, ignorând complexamente datoria sa de soț și de părinte.

Având în vedere că din declarațiunile martorilor audiați în instanță, se constată că inculpata nu a trăit cu primul său soț decât trei luni, după care a părăsit-o, lăsând-o însărcinată și fără mijloace, din care cauză a fost nevoită a trăi în concubinaj cu Alexandru Bratu timp de 13 ani, după care interval s'a căsătorit cu acesta în anul 1922 după ce în prealabil s'a auzit prin svon public, că primul său soț a murit în război;

Având în vedere că inculpata prin căsătoria sa cu Alexandru Bratu a legitimat trei copii fruct al relațiilor sale nelegitime cu acesta.

Având în vedere că inculpata mai declară că în momentul când s'a căsătorit cu Alexandru Bratu de oarece Transilvania se găsea alipită la Regat, a crezut că nu va avea valoare față de legile din regat, căsătoria sa contractată cu Ferencz Balass în Transilvania în anul 1907;

Având în vedere că în urma plângerei adresate de Ferencz Balass, parchetului Tribunalului Ilfov, prin care acuză pe inculpata de bigamie, aceasta a fost trimisă în fața instanțelor de judecată în baza prevederilor art. 171 c. p.

Având în vedere că astfel fiind faptele, urmează a se examina chestiunea în drept.

În drept: Considerând că conform art. 171 c. p. al. I. „Se va pedepsi cu maximum închisorii persoana aceea care, fiind căsătorită se căsătorește din nou mai înaintea desfacerii căsătoriei celei precedente, dacă acea căsătorie va fi fost valabilă.....“

Deci legea pedepsește faptul de a constată o a doua căsătorie, înainte ca cea dintâi să fi fost desfăcută.

Bigamia presupune în mod necesar validitatea celor două căsătorii, elementele ei constitutive fiind: 1) Existența unei prime căsătorii valabile; 2) Faptul de a contracta o a doua căsătorie înainte de a fi dizolvată cea dintâi; 3) Intențiunea delictuoasă a agentului.

Considerând în speță că primele două elemente ale delictului de bigamie există și anume:

2) Faptul contractării unei a doua căsătorii a inculpatei. de astăzi Carolina Bratu cu primul său soț Ferencz Balass; contractată în anul 1907 în comuna Racul, județul Ciuc din Transilvania;

2) Faptul contractării unei a doua căsătorii a inculpatei. cu actualul său soț Alexandru Bratu, fără ca prima căsătorie să fi fost dizolvată, deoarece sentința de divorț a avut loc peste doi ani dela contractarea actualei căsătorii.

Considerând că pentru ca să existe delictul de bigamie, ca

și orice alt delict, se cere intențiunea delictuoasă care consistă în voința, de a înfrânge legea care oprește pe acela care fiind căsătorit, se căsătorește din nou mai înainte de desfăcerea primei căsătorii și nimănui nu-i este permis a invoca ignoranța legii pentru a scăpa de răspunderea ce decurge din înfrângerea legii.

Considerând că „animus delinquendi“ sau intențiunea în materie penală este ceea ce se numește dol; dolul fiind intențiunea de a comite infracțiunea;

Considerând că greșeala este negațiunea intențiunii, cel care comițând o infracțiune din greșeală înseamnă că nu a avut intențiunea de a o comite, că nu a avut „animus delinquendi“, și că a ignorat circumstanțele ce imprimau caracter ilicit actului făcut, greșeala fiind deci comiterea fără voință a infracțiunii;

Considerând că greșeala sau neștiința are înțelesul de eroare, anume sau credința eronată asupra unui fapt sau al unei reguli sau o totală lipsă de cunoștință a celui fapt sau regule;

Considerând că ignoranța, sau eroarea, poate fi deci de fapt sau de drept;

Considerând că în speță nu poate fi chestiunea de o eroare de drept;

Considerând că pentru a cunoaște efectele produse de eroarea de fapt, însemnează a o examina mai întâi în raport cu elementul subiectiv compus din cei doi factori, factorul volitiv și factorul intelectual;

Considerând că voința de a efectua o acțiune, ceea ce se numește factorul volitiv, nu este niciodată susceptibilă de eroare;

Considerând însă că factorul intelectual care joacă un important rol în elementul subiectiv al infracțiunii, este din contra susceptibil de eroare;

Considerând că infractorul care voind o acțiune, are reprezentarea finalității firești a actului său, în sensul însă că nu o va considera producătoare de un rezultat ilicit și aceasta din cauza ignoranței unei anumite situațiuni de fapt, nu va fi imputabil deoarece neexistând un rezultat ilicit acceptat ca finalitate specială nu va exista corespondența dintre cele două finalități care reprezintă intențiunea;

Considerând că eroarea de fapt nu scuză decât atunci când este esențială, adică când face ca să dispară una din condițiunile indispensabile ale imputabilității, nemodificând responsabilitatea penală, capacitatea de a răspunde din punct de vedere penal păstrându-se intactă, dar modificând și chiar înlăturând imputabilitatea.

Considerând că eroarea de drept nu scuză atunci când poartă asupra dispozițiunilor legii penale, dar atunci când va fi relativă la o lege extra penală, cum ar fi de exemplu la o lege civilă, va avea în materie penală, valoarea unei erori de fapt, producând efecte ca atare;

Considerând că altfel fiind la acele fapte, la care se cere intențiunea, ignoranța sau eroarea va fi deci exclusivă la pedepsă;

Considerând că în speță din punct de vedere al elementului subiectiv al infracțiunii, ceea ce constituie factorul volitiv este voința inculpatei de a fi contractat căsătoria cu Alexandru Bratu, actualul său soț.

Considerând însă că în speță factorul intelectual a fost eronat din cauza credinței eronate a inculpatei că primul său soț Ferencz Balass a murit în război, fapt cunoscut din svon public, cât și a credinței eronate a acesteia că contractul de căsătorie cu primul său soț, încheiat în Transilvania, nu ar avea valoare față de legile din Regat, după alipirea Transilvaniei;

Considerând că eroarea inculpatei relativă la valabilitatea contractului său de căsătorie cu Ferenc Balass, fiind o eroare relativă la legea civilă, constituie în speță sub raportul imputabilității penale o eroare de fapt;

Considerând că credința inculpatei cum că primul său soț Ferencz Balass, ar fi murit în război și astfel se consideră va-

duvă, este de asemenea o eroare asupra unei situații de fapt, sau mai bine zis produsă prin necunoașterea, deci ignoranța unei situații de fapt;

Considerând că astfel fiind în speță, inculpata voind actul, și anume contractarea căsătoriei cu actualul său soț, Alexandru Bratu, ca reprezentare a finalității firești a actului său, nu l'a considerat ca producător de un rezultat ilicit, dar ca un act perfect legal și aceasta din cauza eronatei sale credințe că primul său soț Ferencz Balass murise în război, cum și că primul său contract de căsătorie, nu ar fi avut valabilitate, deci în speță nu a existat intențiune;

Considerând că din cele mai sus spuse, intențiunea frauduloasă, dolul sau mai bine zis „animus delinquendi“, fiind al treilea element al delictului de bigamie, și anume un element substanțial, încât atunci când nu există, independent dacă celealte două elemente ar exista, delictul de bigamie, nu poate exista;

Considerând că atunci când inculpatul a fost de bună credință, delictul de bigamie dispăre, atrăgând neimputabilitatea inculpatului;

Considerând în speță că nu se constată cum că inculpata ar fi fost de rea credință, și ar fi avut intențiunea frauduloasă în momentul căsătoriei sale cu actualul său soț;

Considerând că astfel fiind în speță nu sunt înlăturate toate elementele esențiale delictului de bigamie, și deci acest delict nu există.

Considerând că în momentul contractării celei de a doua căsătorii inculpata eră mama a trei copii rezultați din relațiile sale cu actualul său soț, care copii au fost legitimați prin actuala căsătorie;

Considerând că aceasta a fost un motiv în plus care a hotărât pe inculpată de a legitimă legăturile sale cu actualul său soț;

Considerând că este o chestiune de interes social și de morală publică, să fie cât mai puțini copii nelegitimi;

Considerând că în comparație cu soțul său Ferencz Balass, inculpata a dat dovezi de îndeplinirea corectă a datoriilor sale materne cum și de sentimente morale prin legitimarea legăturilor sale nelegitime cu actualul său soț;

Considerând că aceasta constituie un argument în plus, în favoarea bunei credințe a inculpatei;

Considerând că astfel fiind urmează în consecință ca tribunalul să achite în speță.

Pentru aceste considerațiuni redactate de d. jude-supleant Raul Mărgăritescu, Tribunalul achită.

(ss) V. N. ȘERBANESCU; N. MARGARITESCU.

NOTA. Sentința de mai sus a Trib. Ilfov s. I c. e. remarcabil motivată poartă asupra uneia din cele mai delicate probleme de drept penal și anume efectele erorii în materie de imputabilitate penală.

În studiul acestei probleme exemplele cele mai potrivite le oferă delictul de bigamie care a făcut și obiectul speței soluționate prin sentința ce adnotăm.

În adevăr eroarea în materie penală, cu excepțiunea cazurilor când conduce la o infracțiune putativă, interesând imputabilitatea, rezultanta sa este *buna credință* ca antiteza a *intențiunii delictuoase*. Ori în timp ce la cele mai multe infracțiuni, buna credință poate fi foarte cu greu opusă din cauză că elementul imaterial al acestor infracțiuni în factorul său intelectual este extrem difuzat în complexul de circumstanțe concrete în care s'a desfășurat actul ilicit, din contra la delictul de bigamie buna credință se concentrează ca și antiteza sa intențiunea delictuoasă asupra celor două acte suficiente dar indispensabile căci conduc la consuma-

rea delictului și anume: existența unei prime căsătorii valabile și nedesfăcute, urmată de o a doua căsătorie regulat celebrată.

De aci un acord complet în doctrină și jurisprudență că buna credință înlătură în totdeauna imputabilitatea în delictul de bigamie (v. *F. Hélie, Théorie*, IV, p. 415; *Boitard, Leçons*, p. 374; *Garraud, Traité*, ed. 3, vol. V, p. 612; *Carrara, Programma*, par. 1942; *Alimena, Diritto penale*, II, p. 666; *Majno, Commento*, III, p. 244; *Manzini, Trattato*, VI, p. 736; *Goyet, Droit pén. spécial*, p. 182; *Fr. v. Liszt, Traité* II, p. 142; *C. Kenny, Esquisse du dr. crim. anglais*, p. 386; *Tanoviceanu, Tratat*, ed. 2, vol. I, nr. 586° și urm.).

Pentru jurisprudența franceză v. *Garçon*, Code pén. ann., art. 34, nr. 35—6; în jurisprudența italiană chestiunea nici nu s'a mai discutat față cu expunerea de motive a codului din 1889 în care se spune categoric că buna credință înlătură imputabilitatea în delictul de bigamie.

Așa dar nici o îndoială asupra admisibilității bunei credințe pentru înlăturarea imputabilității faptului de bigamie. Ceeace însă se discută este în ce constă și în ce trebuie să conste această bună credință.

Neîndoios buna credință implică în totdeauna o eroare, care poate constă fie în complectă ignorare a unei stări de fapt sau de drept, fie în greșita cunoștință a aceluiaș stări. Despre eroare în materie penală ne-am ocupat pe larg în *Tratatul de drept și proc. penală* de Tanoviceanu, ed. 2., vol. I, nr. 586° la cari trimitem.

Din momentul ce actul ilicit s'a consumat în materialitatea sa elementele sale esențiale verificându-se în sensul și măsura cerută de lege, e firesc ca buna credință a învinutului să nu poată viză decât elementul imaterial, adică va trebui ca eroarea din care porcede buna credință să fie aptă de a înlătură acest element evidențiind lipsa factorului său intelectual: intențiunea.

Așa dar, eroarea în delictul de bigamie pentru a putea conduce la buna credință și deci implicit la înlăturarea intențiunii delictuoase va trebui să poarte asupra celor două elemente esențiale cerute pentru existența materială a delictului, adică: căsătoriile regulate, celebrate succesiv.

De obicei, în practică, eroarea poartă asupra existenței primei căsătorii, totuși s'ar putea să se invoace uneori eroarea cu privire la cea de a doua căsătorie, de ex.: atunci când femeia care a contractat a doua căsătorie ar dovedi că a fost indusă în eroare spunându-i-se că actele făcute la primărie, erau niște formalități pentru a putea trăi în concubinaj, pe când în realitate se celebră o căsătorie fără știrea ei. Desigur cazul e rar, dar nu imposibil mai ales atunci când e vorba de o străină, care nu ar cunoaște limba și legile țării unde s'ar oficiat această căsătorie disimulată.

Două chestiuni principale se pun cu privire la eroare în această materie, una referitoare la intensitatea erorii, cealaltă la conținutul său.

Cu intensitate eroare desigur trebuie să fie complectă, adică să conste fie în totala necunoaștere a unei situații interesând elementele delictului, fie în greșita dar sincera credință asupra aceluiași situațiuni.

Desigur în materie de bigamie ipoteza unei necunoașteri a primei căsătorii pare complect exclusă, rămâne deci numai ipoteza credinței greșite dar

sincere că prima căsătorie era desfăcută prin decesul celuilalt soț, sau prin divorț.

Această credință greșită poate fi uneori culpoasă, adică cel căzut în eroare, dacă ar fi fost mai diligent, mai prevăzător, ar fi putut face investigațiuni apte de a-l scoate din eroare, totuși această culpă nu va înlătură buna credință, fiindcă legea pedepsește bigamia atunci când e săvârșită cu intențiune, nu însă și atunci când s'ar putea găsi o culpă celui învinuit. Culpă implică absența doliului, ori fără dol nu există bigamie. (v. *Manzini*, op. și loc. cit.).

În schimb nu trebuie să confundăm eroarea cu îndoiala, cine se îndoiește își dă perfect seama că ar putea să fie și altfel și dacă nu face tot ce-i posibil pentru a ajunge la o certitudine, înseamnă că acceptă și cazul când realitatea i-ar fi nefavorabilă. Deci atunci când o persoană se îndoiește asupra desfacerii primei căsătorii și totuși se căsătorește a doua oară, înseamnă că a întrevăzut și posibilitatea ca prima căsătorie să nu fie desfăcută și totuși a voit faptul, deci intenția de a înfruntă riscul echivalează cu intenția de a nesocoti legea.

Desigur judecătorii vor fi singurii în măsură din circumstanțele de fapt să constate când eroarea este sinceră, chiar culpoasă și când ea este nesinceră, adică îndoială. Această constatare se va raporta la momentul celebrării celei de a doua căsătorie.

Din punct de vedere a conținutului toți autorii sunt de acord că eroarea de fapt înlătură întotdeauna imputabilitatea. Credința că primul soț a murit formează întotdeauna conținutul erorii de fapt în bigamie.

Această eroare se poate constata cu atât mai ușor cu cât soțul presupus mort a fost un timp mai îndelungat absent. Totuși timpul nu trebuie să fie unicul criteriu atunci când credința despre moartea soțului a putut proveni din cauza unui cataclism, a unor vremuri tulburi cum e războiul sau din atestarea unor martori demni de credință, ori din zvonul public perzistent și plausibil. Cu cât mai multe din aceste circumstanțe se vor întruni cu atât buna credință va fi mai evidentă.

(În Anglia după 7 ani de lipsă a unuia din soți, buna credință a celuilalt soț asupra morții celui dispărut e prezumată de drept, incumbând acuzării să facă dovada contrarie, v. *C. Keny*, op. și loc. cit.).

În schimb nu toți autorii sunt de acord asupra erorii de drept în înlăturarea intențiunii dolosive.

Am discutat în *Tratatul Tanoviceanu* (op. cit. nr. 5924) deosebirea ce cată a se face în materie de eroare în dreptul penal între eroarea de drept purtând asupra *normelor penale* și eroarea de drept ce poartă asupra *normelor extra-penale*.

Legea penală în infracțiunile intenționate pedepsește faptul ilicit numai atunci când e săvârșit cu intențiune, această intențiune pentru a exista trebuie să rezulte din însăși finalitatea urmărită de infractor prin săvârșirea actului ilicit.

Când cineva săvârșește delictul de bigamie — ca să luăm de exemplu delictul de care ne ocupăm în această adnotație — pentru a se putea spune că a lucrat cu intențiune, trebuie să constatăm că în actul său, adică celebrarea celei de a doua căsătorii, a întrezărit și conceput violarea legii penale și totuși a mers mai departe.

Aceasta ne spune că infractorul nu poate fi pri-

mit a dovedi că a ignorat cum că legea penală pedepsește bigamia, fiindcă nimănui nu-i este ertat a nu cunoaște legea, deci eroarea de drept purtând asupra normelor penale nu poate conduce în penal la existența bunei credințe. În schimb nu tot acelaș lucru putem spune atunci când inculpatul invoacă o eroare de drept asupra unei norme extra-penale. Desigur nici aceste norme nu trebuie să fie ignorate de cetățeni, iar eroarea asupra lor nu poate fi invocată și nu poate avea vre-un efect în domeniul lor de aplicațiune; dar din moment ce eșim din domeniul respectiv și trecem în domeniul legii penale, regula *nemo censetur* încetează de a mai fi operantă cât timp nu e referitoare la o normă penală, eroarea de drept extra-penal devenind în materie penală o eroare de fapt.

Legea penală sancționând faptele prevăzute de ea cere pentru cele mai multe din ele intențiunea frauduloasă din partea inculpatului, ori cum mai poate fi intențiune în sensul legii penale atunci când e sigur că cineva nu ar fi încălcat această lege dacă nu ar fi fost victima unei erori de drept extra-penal? Infractorul știe că bigamia este interzisă și pedepsită și nu înțelege să înfrunte această prohibițiune a legii penale, dar el nu știe în schimb de ex. că hotărârea de divorț trebuie transcrisă la ofițerul stării civile într'un anumit termen și fără să fi respectat această normă extra-penală s'a recăsătorit. Desigur ignorarea normei civile nu poate fi invocată în domeniul ei de aplicațiune, prima căsătorie va subsista iar a doua va fi nulă, în schimb această eroare va fi ținută în seamă în penal căci fără ea învinuitul nu ar fi venit în conflict cu legea penală; ori culpa de a nu se fi informat de legile extra-penale poate fi o culpă gravă dar inoperantă pentru legea penală, fiindcă legea penală pedepsește bigamia comisă cu intențiune, iar nu cu culpă.

Așa dar eroarea de drept extra-penal fiind de natură a indica o culpă din partea celui ce nu s'a interesat de normele extra-penale, iar acolo unde e culpă ne mai putând fi dol urmează că eroarea asupra normelor extra-penale devine în materie penală o eroare de fapt și produce efectele unei atari erori. (v. în afară de cele spuse în *Tratatul Tanoviceanu*, op. și loc. cit., cu privire la bigamie. *P. Dello Strologo*, Il' dolo ne delitto di bigamia e l'efficacia scusante dell'ignoranza di una norma non penale, în *Rivista di dir. pen.*, VI, p. 546).

În fine motivele cari au determinat pe cineva ca să se căsătorească a doua oară fără ca prima căsătorie să fi fost desfăcută, oricât de puternice ar fi nu pot înlătură imputabilitatea. (v. autorii citați la început).

Acestea spuse, nu putem decât să aprobăm sentința ce adnotăm care în judicioasele sale considerente a adoptat cumulativ, ca bază a bunei credințe, atât eroarea pusă de fapt derivând din credința sinceră a inculpatei că soțul său a murit în războiu, credință întărită de faptul părăsirii de către soț timp de 15 ani a căminului conjugal; cât și pe eroarea de drept purtând asupra unor norme extra-penale și deci convertită în eroare de fapt, eroare isvorâtă din credința inculpatei că prin alipirea Transilvaniei la România căsătoriile celebrate în Ardeal, nu au nici o valoare în raport cu legea română.

VINTILA DONGOROZ

Avocat

Comisiunea de Consolidare Petroliferă

a Județului Dâmbovița

Audiența dela 9 Iulie 1925

Președinția d-lui I. MARINESCU, Prim-Președinte
Hotărârea No. 40

Propriar precarist. Proprietar aparent. Embatic. Ce se înțelege prin expropriere „ipso jure”? Cui aparține Subsolul în materie embaticară?

1. Sătenii, cari au dela Stat terenuri pentru cultură și fâneată, constatate prin contracte de învoeli agricole, nu sunt decât proprietari precariști fiindcă le lipsește, „animus și corpus” elemente cerute aceluia ce stăpânește fără titlu,—și ca atare ei nu pot concesionă terenurile ce le au în arendă.

2. După legea agrară din 1921, săteni embaticari, conf. art. 7 și urm. din lege, pentru a putea fi recunoscuți proprietari pe terenurile ce le avuseseră în folosință cu titlu de embaticari, trebuie neapărat să obție prin expropriere, hotărâri definitive, dela organele prevăzute în lege cu aplicarea ei, hotărâri care le va servi în viitor ca titluri de proprietate.

3. După Constituția nouă și legea agrară din 1921, întreg subsolul din România-Mare, aparține Statului și ca atare toți embaticari, azi expropriați cu formele legale, nu au nici un drept la subsol și deci, nici dreptul de a concesionă.

Comisiunea, în majoritate :

Având în vedere contestația făcută de Stat, prin reprezentanții săi legali, contra tuturor parcelelor cerute în consolidare azi de soc. „Româno-Americană”, precum și contestația soc. „Internaționala Română” numai pentru parcela plan Nr. 18 în suprafață circa de 3 ha. 3550 m. p. și prin cari contestații cer respingerea consolidărilor tuturor parcelelor pe motive că concendenți de azi către soc. „Rom.-Americană” fiind arendași ai Statului, ei sunt deținători cu titlu precar și ca atare nu pot concesionă valabil, nefiind proprietari exclusivi sau aparenti ai terenurilor concesionate.

Având în vedere că, Statul în sprijinul alegațiunei sale a prezentat comisiei diferite contracte de învoeli agricole, încheiate cu toți locuitorii concendenți către soc. „Româno-Americană”, iar soc. „Internaționala Română” dovedi că a avut parcela plan 18, concesionată direct dela Stat, proprietarul adevărat, cu 30 ani înainte de concesionarea de către locuitorul Chițu, către soc. „Româno-Americană”, acte ce sunt la dosarul cauzei.

Având în vedere că, aceste contracte de arendare sunt încheiate conform legii învoelilor agricole de primarul comunei Gura-Oeniței și contrasemate de notarul respectiv și trecute în registrul special ținut conform acestei legi;

Considerând că, aceste contracte sunt niște acte autentice (D. Alexandresco, Vol. 7 pag. 140 și urm.) și deci conform art. 1171 și 1191 cod. civ., fac dovadă deplină în justiție, despre cele ce ele constată, neputându-le înlătura, decât în formele și căile arătate de codul și procedura civilă;

Că, întrucât soc. concesionară, Româno-Americană neinvocând nici un motiv legal de înlăturare a acestor acte, ca de pildă o hotărâre judecătorească, prin care s'a anulat aceste acte, fie pentru vreun viciu de formă, de consimțământ sau de falșitate, a celor constatate prin ele, comisiunea urmează a pune bază pe ele și a le consideră ca atare;

Având în vedere că, atunci, când adevăratul proprietar apare în fața comisunii și-si dovedește dreptul său de proprietate, drept recunoscut de însuși reprezentanții soc. Româno-Americană, precum și faptul posesiunei acestor terenuri concesionate ei, ea nu poate trece cu ușurință asupra acestor dovezi autentice și reale;

În speța noastră, concendenți față de soc. Româno-Americană, nu sunt nici cel puțin proprietari-aparenti, căci numai un proprietar-aparent de bună credință poate da o concesionă valabilă și opozabilă adevăratului proprietar în spiritul legii și principiilor de drept.

Un precarist ca în speța noastră sau un posesor prin toleranță, nu pot fi considerați ca proprietari aparenti, deoarece le lipsește „animus și corpus”, elemente cerute aceluia ce stăpânește fără titlu.

Or, în speța noastră însuși soc. Româno-Americană văzându-și situația periclitată și slăbiciunea unei argumentări juridice și serioasă a trecut cu foarte multă ușurință asupra celor mai sus relatate, trecând la teoria embaticară, și recunoscând de plano pe Stat, ca proprietar;

Deci, proprietar fiind Statul, iar posesia având-o tot el, dovadă actele de arendare de învoeli agricole, concendenți către soc. Româno-Americană, fiind numai niște arendași, deci, posesori precariști, nu puteau da terenul „nomine suo” și nici „nomine alieno”, căci nu aveau mandat.

În ce privește alegațiunea soc. Româno-Americană că, în registrul de învoeli agricole și anume în unele procese-verbale făcute de primarul comunei respective și contrasemnat de notarul comunei, se vede trecut în cuprinsul lui cuvântul „embatic” de la Stat, nu trebuie să tragem de aci concluzia că, aceasta este o recunoaștere din partea Statului, că aceste terenuri sunt embaticare și deci, Statul trebuie să aibă o hotărâre judecătorească care să fi desființat această mențiune din contractul agricol. (Vezi concluziile soc. Româno-Americană depuse la dosar, pag. 2). La această alegațiune lipsită nu numai de temei juridic, dar și de spiritul logic al interpretării unui act, răspundem că, nu este nevoie de nici o hotărâre judecătorească, că să fi desființat acești termeni, ci este numai o simplă cesiune de interpretare.

Interpretarea este o lucrare a minții, prin care înțelegând vorbele ce se cuprind într'un act sau lege, căutăm să-i aflăm spiritul, ca să urmăim după scopul părților contractante sau al legiuitorului. (Vezi D. Alexandresco, vol. 1, ediția II, pag. 66 și urm.).

Apoi, nu poate Statul fi făcut răspunzător, pentru că notarul comunei, când a făcut procesul-verbal a zis în el „Cuvântul embatic” și de aci să tragem concluzia că Statul a recunoscut aceste terenuri ca embaticare. Noi, ca oameni de legi, trebuie să ne uităm la forma actului, care este un act de învoială agricolă și la intenția părților care a fost de a da sătenilor în arendă, terenuri de ale Statului, pentru cultură și fâneată, și ca o dovadă că așa este se vede din conținutul actelor.

Având în vedere și textele art. 977 și 978 și urm. cod. civ. relativ la interpretările ce trebuiesc date convențiilor, urmează că cererile de consolidări cerute de soc. Româno-Americană să fie respinse de plano;

Comisiunea în majoritate, având în vedere că soc. Româno-Americană a discutat și cheștiunea embaticară, susținând că aceste terenuri date în concesionă ei, au fost stăpânite de concendenți către ei și ascendenții lor, ca embaticari înainte de legiuirea Caragea și pentru dovedirea căror fapte cere și dovada cu martori, subsolul aparținându-le lor;

Având în vedere că, de asemenea au mai discutat și cesiunea că, conform art. 7 legea agrară din 1921, embaticarii sunt de drept proprietari „ipso jure” prin efectul legii pe terenurile embaticare, nemişcându-se de nici o altă formalitate, care să le recunoască aceste drepturi conștimate de lege;

Și întrucât, asupra acestor 2 puncte, cum că embaticarii sunt și se consideră expropriați, „ipso jure” prin efectul legii, nemai fiind nevoie de nici o hotărâre a organelor de aplicare a legii și că embaticari, conf. deciziei Inaltei Curți s. II-a din Decembrie 1924, dos. 958-923, sunt proprietari ai subsolului, s'a ivit divergență de opinii între majoritate și d. Președinte al comisiei, I. Marinescu, Domnia sa, fiind de părerea soc. Româno-Americană, ne-am propus a o discuta, dată fiind importanța capitală a acestor 2 puncte, mai ales, că invocă o decizie a Inaltei Curți și să vedem dacă aceste alegațiuni pot rezista unei discuții juridice și serioase, deși față de contractele de învoeli agricole nu mai eră nevoie de aceste discuțiuni;

Având în vedere că, în drept cestiunea ce trebuia relevată și dovedită mai întâi de soc. Româno-Americană, eră aceea a datei înființării embaticului din litigiu, pentru a ști ce legiuire trebuie aplicată, aceea înainte de codul Caragea sau aceea a codului Caragea, pentru că dovezile diferă.

Societatea a făcut numai o simplă alegațiune nesprijinită pe nici un motiv cât de puțin întemeiat, pentru ca comisiunea să se fi putut pronunța în deplină cunoștință de cauză.

Dar, în fapt nici n'ar putea face aceste dovezi, fiindcă nu se găsesc oameni cu vârste de 150—200 ani, ca să ne spuie că aceste terenuri le-a avut cutare ascendent al concedenților. Cel mult ne-ar putea spune că, părinții concedenților le-au avut aceste terenuri, căci înainte de anul 1800, n'ar putea nimeni să spuie ceva exact și precis.

Așa, ca să punem 2—3 martori și să spuie, cum spune azi societatea, că concedenți către ei au aceste terenuri din moși, strămoși, nu duce la nici un rezultat, știut fiind, că, țărani noștri nu-și pot reaminti în cazul cel mai favorabil, decât faptele de acum în urmă cu maximum 60—70 ani, necum înainte de Caragea, adică prin anii 1700 și ceva.

Dar să presupunem că li s'ar admite această dovadă și martorii ar spune că, dela 1700 încôace, din moși-strămoși, ar fi stăpânit ei aceste terenuri ca embaticari și ca atare să vedem, întrucât le-ar folosi această dovadă.

Mai întâi, embaticurile aflate pe proprietățile Statului, se constată prin acte sau documente, prin listele ce se alcătuiesc de minister sau din rolurile percepției, părțile putând prezenta comisiei și certificat constatator de plata embaticurilor sau recipisele de plata lor;

În al II-lea rând dovada cerută e inutilă, pentru următoarele 2 puternice motive:

1) Dacă aplicăm codul civil și celelalte legiuri speciale embaticului, precum și legiuirea din 1906, relativ la răscumpărarea embaticurilor până la legea agrară din 1921, vedem că, proprietarul solului este și proprietarul subsolului, iar embaticarul nu are decât dreptul de folosință asupra fructelor: prunelor, viei, etc.

Legea pentru răscumpărarea lunurilor Statului din 1906, în art. 58, spune: „Toate bunurile Statului de orice natură, supuse la embatic se pot răscumpăra după formele și sub condițiile prescrite sub legea de față”; iar în art. 58 bis, spune: „De câteori în subsolul unui embatic se va găsi: Petrol, sau minerale prevăzute la art. 5, titularul embaticului nu se va putea opune la exploatarea mineralelor sau petrolului de subsol, va avea numai dreptul la deteriorările ce se fac la suprafața terenului”.

De asemenea găsim în codul consolidărilor petrolifere al d-lui avocat N. G. Marinescu, din 1923 la pag. 139, un studiu al d-lui avocat N. Luca, apărătorul de azi al soc. Româno-Americană, și care tratează cestiunea, dacă embaticarul are dreptul asupra petrolului și după ce face un studiu al legiurilor vechi, la pag. 140, ultimile 2 fraze închee: „Embaticarul dar, născut după vechile legiuri, nu poate avea azi nici un drept asupra petrolului găsit în subsolul a cărui suprafață o are el în embatic, și aceasta cu tot caracterul său de drept real imobiliar.

„Numai embaticul răscumpărat, creează dreptul complet de proprietate al embaticarului și-l face stăpân pe sol și subsol. Că, deci în speța noastră concedenții, către societatea concesiionară, nedovedindu-și dreptul de răscumpărare, a embaticului de la Stat, dovada cerută e inutilă, și chiar dacă l'ar fi dovedit conf. art. 58 bis, n'are dreptul la petrolul din subsol, decât numai dreptul la despăgubiri, pentru stricăciunile făcute la suprafață.

Acum să trecem la al II-lea motiv, relativ la legea agrară din 1921, în sprijinul căruia societatea Româno-Americană invocă și decizia Inaltei Curți secția II din 1924 cu Nr. 81-924.

Având în vedere că, legiuitorul agrar din 1921, în art. 7, spune: „Se declară expropriate în întregime: al. d. pământul folosit cu titlu de embatic... etc., exproprierea se face în folosul em-

baticarilor; iar în art. 82, care e pus sub cap. 10 intitulat „Ordinea de preferință la Improprietărire” spune: Pământul folosit prin embatic... se expropriează în folosul embaticarilor și locatarilor;

Prin urmare, de aci urmează că, embaticarii pentru a putea profita de dispozițiile art. 7 și 82 leg. agr. și să se poată considera proprietari pe fostele lor embaticuri, trebuie să obție o hotărâre definitivă dată de organele de aplicare ale legii prevăzute la art. 37 și urm. leg. agr., prin care se dă dreptul fiecărui individ asupra unei întinderi de teren de o mărime determinată și cu vecini bine individualizați, declarând în baza art. 7, desființat embaticul și consacrand în virtutea legii, de nou proprietar pe fostul embaticar, în baza acestei hotărâri, care din acel moment îi servește și ca titlu de proprietate.

Alegațiunea soc. Româno-Americană că embaticarii se consideră „ipso jure” proprietari în baza art. 7 leg. agr., nemai fiind nevoie de nici o hotărâre a organelor anume instituite, prin art. 37 și cu căile de atac prevăzute acolo, nu numai că este inadmisibilă de conceput atâta timp, cât în art. 7, nu se spune expres că nu mai este nevoie de dare de hotărâri, liberându-li-se în schimb de pildă, certificate de minister, pe întinderile așa cum figurează în tablourile de embaticari de la minister și care să le servească de titluri de proprietate în viitor, dar ceva mai mult, textul legii spune: „Ca să se exproprieze”. Or, exproprierea implică în sine oarecari lucrări, întocmite de anumite organe și anume prevăzute de lege.

Și legiuitorul prin art. 37 și urm. spune, cari sunt organele îndrituite să facă exproprierea. Căci, la ce bun legiuitorul a mai prevăzut organele de aplicare ale legii și căile de atac ale părților, — în caz de nemulțumire, dacă exproprierea avea loc „ipso jure”.

Dar, o dovadă și mai puternică de netemeinicia susținerilor, soc. Româno-Americane, sunt textele relative la plată și anume art. 70 și mai ales 73, în care se spune că, orice drepturi ca embatic, antichreză, etc., rămân de drept expropriate din ziua exproprierei, etc. Spusă legiuitorul undeva în legea agrară că, embaticurile sunt scutite de plată? Nicăieri nu vedem în lege că, legiuitorul a voit să avantajeze pe embaticari făcându-le embaticurile donații.

De asemenea art. 109, ne vorbește despre hotărâri definitive, unde spune că, după obținerea hotărârii prin expropriere se va proceda la împroprietărire de drept. Iată, deci ce a înțeles legiuitorul prin împroprietărire de drept.

Legiuitorul a pus numai principiul general și impersonal, rămânând ca organele de aplicare să individualizeze dreptul fiecărui individ asupra unei porțiuni determinate pentru a se putea calcula prețul aceluși teren în raport cu calitatea și mărimea lui.

Ca unul ce am lucrat la expropriere în ocolul meu, n'am putut concepe exproprierea, așa cum o concepe reprezentanții pledanți ai soc. Româno-Americană, ci am făcut tablouri cu numele embaticarilor, am numit ingineri care a măsurat embaticul fiecăruia, am făcut planuri și apoi am dat hotărâri, cari au servit de titluri de proprietate sătenilor și pe baza cărora comisia județeană a fixat prețul fiecărui embaticar-proprietar în raport cu mărimea și regiunea.

Cestiunea eră așa de simplă, încât nu merită nici cel puțin să fie pusă în discuție.

Dar, modul cum s'a apărât societatea, dovedește că terenurile nu sunt embaticare, însă a căutat, dacă s'ar fi putut să le facă embaticare. Mai întâi contractele autentice de Invoeli agricole, dovedește că concedenții către societate erau arendași;

Al II-lea, concedenții n'au răscumpărat aceste terenuri conf. legii din 1906; și al III-lea, când am făcut eu exproprierea și am fost la com. Gura-Oeniței, locuitorii mi-au spus că n'au embaticuri, găsind embaticari numai în comunele Șotanga, Săcueni, Răsvad și Viforâta, iar azi vin și spun că sunt embaticari, fără a prezenta comisiei vreun act din cele enunțate mai sus, căutând ca prin martori puși dintre ei și pentru ei să-și însușească niște terenuri proprietate a Statului.

Acum să trecem la ultimul argument invocat de soc. Româno-Americană pe care își bazează cererea sa de consolidare și anume pe baza Deciziei Inaltei Curți de casație cu Nr. 81 din Decembrie 1924, dos. 958-923, dată în materie de embatic, unde a hotărât că embaticarii au dreptul la subsolul embaticului și deci și dreptul de concesionare.

Mai întâi, această decizie invocată de societate în favoarea sa nu se poate invoca în speță pentru următoarele 2 motive:

1) Acolo a fost vorba de un teren deja expropriat (motiv puternic și pentru faptul că embaticurile n'au fost expropriate „*ipso jure*” prin efectul legii, ceea ce am demonstrat mai sus) ceea ce în speța noastră nu este cazul, căci n'a intervenit nici o hotărâre de expropriere; iar în al II-lea rând, chiar, dacă am fi în aceeași speță totuși nu am împărtași vederile și argumentația din decizie, pentru că soluția dată de Inalta Curte o credem nejuridică și neechitabilă, pentru motivul că, cu nimic nu se arată că, prin legea agrară s'ar fi dat embaticarului odată cu solul și subsolul, — subsol rezervat Statului prin Constituție și aceasta cu deosebire de împroprietăritul cu teren cultivabil, căruia nu-i dă subsolul. Pentru ce această deosebire?

Constituția nouă a declarat întreg subsolul României-Mari, al proprietăților expropriate ca aparținând Statului, și ca atare legea agrară nu putea să contravină acestei dispoziții constituționale.

Pentru aceste motive, redactate de subsemnatul judecător, Gr. F. Demetrescu, al oc. Târgoviște, respinge cererile de consolidare ale soc. Româno-Americană precum și dovada cu martori ca inutilă, admite contestațiile Statului asupra tuturor parcelor și implicit și contestația soc. Internaționala Română, ca întemeiate și dovedite.

(ss) G. F. DUMITRESCU. Inginer șef, I. LAZEANU.

Grefier, (ss) Sinescu.

OPINIE SEPARATA

Subsemnatul președinte al Comisiunii sunt de părere a se admite proba testimonială pentru dovedirea stărei embaticare pentru următoarele considerațiuni:

1) Fiindcă embaticurile dăinuind înainte de legea Caragea, se pot dovedi cu martori, chiar dacă ar data din timpul legii Caragea, totuși se pot dovedi cu martori, dispozițiunea prevăzută de art. 2 partea 3-a cap. V din codul Caragea, fiind cerută ad probationem.

2) Dovada cu martori este decisivă în cauză, căci conform art. 7 și 82 din legea agrară din 1921, dela data promulgării legii, terenurile cu embatic se expropriază direct în favoarea embaticarilor.

Cu alte cuvinte, prin legea agrară desființându-se sarcina care există asupra terenului în favoarea posesorului embaticar fără nici o restricțiune, embaticarul devine proprietar deplin în virtutea legii, pe terenul pe care l-a stăpânit în acest mod din timpuri imemorabile, deci ei fiind declarați prin lege proprietari deplin au dreptul a concesionă subsolul.

Susținerea contestatorilor, că „nu se poate consolida concesiunea emanată dela embaticari, fiindcă până în prezent nu a intervenit o hotărâre a comisiunii de expropriere, care să consfințească acest drept, nu se poate lua în seamă”, căci nu comisiunea de expropriere desființează embaticurile, ci legea agrară, care atribuie embaticarului, proprietatea deplină asupra terenului stăpânit cu această sarcină și comisiunea de expropriere nu face decât să recunoască, să precizeze acest drept.

Acest drept, embaticarul putând a-l stabili și pe calea unei acțiuni principale, față de orice instanță, deci și față de comisiunea de consolidări, care e investită cu judecarea tuturor incidentelor ce eventual s'ar putea ivi în stabilirea drepturilor proprietarilor concedenți.

Președinte: (ss) I. MARINESCU.

NOTA. Hotărârea de consolidare ce publicăm, prezintă o deosebită importanță, mai întâi pentru

că aduce o soluție din cele mai juridice asupra problemei subsolului din punct de vedere al dreptului de proprietate (regimul creiat embaticurilor prin legea agrară din 1921) și al doilea, pentru că este scrisă cu multă îngrijire și cu un lux de argumente, făcând onoare redactorului ei, d. Judecător Gr. F. Dumitrescu dela Ocolul rural Târgoviște, membru în Comisiunea de consolidare, care a și determinat soluțiunea admisă de Comisiune, în majoritate.

Doă chestiuni de drept, de o actualitate notorie, sunt tranșate în mod fericit prin hotărârea de față :

Prima chestiune : dacă embaticurile, pe cari legea agrară din 1921 le desființează integral, ștergându-le cu totul din Codul Civil (exproprierea nudului proprietar în profitul embaticarului), sunt considerate ca exproprieri *ipso jure*, prin simplul efect al legii, sau că exproprierea aceasta trebuie să se facă ca și celelalte exproprieri ordonate de legea agrară, prin sentințe de expropriere în toată regula și cu respectarea gradelor de jurisdicțiune.

Soluțiunea adoptată de Comisia de consolidare, în majoritate, este că exproprierea embaticurilor în profitul embaticarilor, trebuie să se facă conform legii, adică prin sentințe de expropriere, de oarece nicăieri legea nu a făcut excepție în favoarea embaticarilor și nu a creiat pentru aceștia, un alt regim, în afară de cel prevăzut în general. Această soluțiune a fost adoptată de Stat, printr'un avis dat de Consiliul avocaților Statului, pe care am avut cinstea de a-l redacta, aprobat de d. Ministru și care a servit ulterior, ca normă pentru Stat, în aplicarea legii.

Nu trebuie uitat că exproprierea embaticurilor urmează aceleași reguli în privința subsolului : rămâne *fastului proprietar*, dacă exproprierea se face pentru locuri de islaz, sau *se rezervă Statului*, dacă se face pentru terenuri de cultură. Ținând seamă că majoritatea locurilor embaticare, prin distrugerea sădirilor și viilor, au devenit locuri de cultură, distincțiunea legii are mare însemnătate, și dacă am suprima formalitatea exproprierei prin sentințe judecătorești, cine ar avea să decidă dacă subsolul a rămas embaticarului, sau nudului proprietar, expropriat ?

A doua chestiune : dacă subsolul terenurilor embaticare aparține vechilor posesori (embaticarii), în urma exproprierei, sau este rezervat Statului.

Hotărârea adoptă soluțiunea, că subsolul aparține Statului, atât în baza legii agrare, — care a rezervat Statului, în general, subsolul terenurilor petrolifere expropriate pentru cultură, cât și noiei Constituțiuni din anul 1924, care declară trecut în patrimoniul Statului întreg subsolul (art. 19) cu o singură excepție: aceia a drepturilor câștigate și pentru un timp anume determinat în Constituțiune.

Părerea noastră este că soluțiunea dată este cea adevărată și singura soluțiune juridică, întemeiată pe legea agrară și Constituțiune.

De curând, Inalta Curte de Casație a adoptat în această chestiune, soluția contrară și anume că subsolul embaticurilor expropriate, aparține embaticarilor, iar nu Statului, pentru simplul motiv că art. 7, alin. d. din legea agrară, n'a prevăzut rezerva subsolului în favoarea Statului, fără să se țină seamă de art. 24 din aceeași lege care pune principiul general al rezervei în genere a subsolului, nici de prevederile noiei Constituțiuni.

Suntem convinși că Inalta Curte de Casație va reveni asupra primei sale deciziuni.

După părerea noastră, nu eră nevoie ca principiul pus în art. 24 din legea agrară să se repete la fiecare ocaziune, el servind ca o idee diriguitoare pentru toată legea agrară. Pentru a da o asemenea interpretare este și o judecată de bun simț: atunci când legiuitorul a luat subsolul acelor care erau proprietari, cu depline drepturi, nu se putea să-l rezerve acelor care nu erau decât simpli posesori, chiar cu caracter perpetuu, dar având pe nudul proprietar, numit proprietar al ființei, alături de ei. Mai mult, noua Constituție n'a mai lăsat nici un dubiu, căci legiuitorul constituțional a pus principiul definitiv al exproprierei totale a subsolului. Și pe când legea agrară eră o lege adecuată scopului împroprietării, Constituțiunea reglementa pentru viitor întregul drept de proprietate al subsolului.

Am avut ocaziunea a expune aceste vederi într'un recent proces de consolidare dintre Stat și Soc. Columbia, la Curtea de Apel, s. 4, complectul format din d-nii: Andrei Rădulescu, Coandă și Sp. Popescu, și Curtea a înlăturat deciziunea Inaltei Curți ce se invocă în speță, admitând probatoriul cerut de noi, pentru complectarea dovezilor relativ la identitatea terenurilor.

D. ministru Al. Constantinescu, împărtășind în totul aceste vederi, a întocmit un proiect de lege, pentru explicarea art. 7, alin. d. din legea agrară, tocmai spre a evita orice echivoc.

În interpretarea legilor, cum a fost și legea agrară, izvorâte din necesitățile sociale care au urmat războiului mondial, toate făcute în grabă, nu trebuie să dăm interpretări de texte, izolate, ci trebuie să avem totdeauna în vedere *ideia legislatorului*, după cum spune *Albert Wohl* în „Droit civil et comercial de la guerre”: „*Spiritul legislatorului nu trebuie nici odată neglijat. El are o importanță mai mare decât textul, redactat în grabă, și acest spirit are mai multă șansă a reprezenta ideia legislatorului. Dacă spiritul singur este în opoziție cu textul, el trebuie să prevaleze asupra textului*”.

Credem că hotărârea ce adnotăm va creia jurisprudența definitivă, — făcând să triumfe adevăratele principii de drept, în detrimentul textului adeseori incomplet.

Noembrie 1925.

N. G. MARINESCU
Avocat al Statului

A apărut: **LEGEA ASUPRA TAXELOR DE TIMBRU ȘI INREGISTRARE**, cu modificările aduse prin legile din 1920, 1921, 1923 și 1925, aplicabile în întregul regat; însoțită de circulări și ordine ministeriale, doctrina și soluțiunile jurisprudenței (1921—1925), legile speciale, în concordanță cu legea de procedură pentru accelerarea judecăților din 19 Mai 1925 și în comparație cu legislația ungară, austriacă și rusă.

Adnotată și comentată de Corneliu Botez, consilier la Inalta Curte de Casație și Justiție.

Prețul unui volum, tipărit pe hârtie velină este lei 280; iar legat lei 350.

De vânzare la „Curierul Judiciar” București, Artei 5, care expediază la cerere contra mandat postal la care se adăogă lei 5 pentru porto postal recomandat.

NOU. Apare în editura Tip. „Curierul Judiciar”

GĂLĂUZA CĂTĂȚEANULUI

în materie judiciară, manual teoretico-practic, cuprinzând și formulare de cererile, actele și contractele cele mai uzitate în materie civilă, comercială, penală și de impozite fiscale de ION RADOI, avocat, fost Președinte al Trib. de Argeș, și al Trib. Comercial din București.

Ediția III-a, revăzută și complectată cu toate legile noi puse în aplicare.

Din cauza modificărilor și adăogirii legilor noi unificatoare pentru vechiul Regat, Ardeal, Bucovina și Basarabia, lucrarea va apare în 2 mari volume, pe hârtie velină, format mare.

Volumul I va fi complect gata la 20 Noembrie cor. și va cuprinde în peste 750 pag. toate materiile cu toate formularele până la Titlu *Despre Probe*.

Prețul cu care se pune în vânzare este de 400 lei fiecare volum.

A apărut în Editura „Curierul Judiciar” VOLUMUL II din *Biblioteca legilor uzuale adnotate* cuprinzând: **CONSTITUȚIA** textul nou din 1923 în comparație cu textul vechi, comentată și adnotată de d-nii avocați *Lascarov-Moldovanu* și *Sergiu D. Ionescu* cu *Doctrina, Jurisprudența, Expunerile de motive, Rapoartele și Desbaterile parlamentare* în extenso sub fiecare articol.

Acest volum conține aproape 600 pagini și este însoțit de un *Index alfabetic* sistematizat, care înlesnește cercetările. **PREȚUL 260 LEI exemplarul de lux tipărit pe hârtie velină, și 180 exemplarul pe hârtie tipar satinată.**

Biblioteca legilor uzuale adnotate, VOL. I, cuprinde: Legea autentificării actelor (ed. 2-a) și Legea de unificare și organizare a Corpului de avocați, comentate și adnotate cu Doctrina, Jurisprudența și Desbaterile parlamentare în extenso de d-l avocat. *Al. Lascarov-Moldovanu*. Prețul 100 Lei.

A apărut **Tabla de materii** pe anul 1924, la „**Jurisprudența Generală**” **Prețul 100 lei.**

Se expediază la cerere contra mandat postal, pe eotorul căruia se va scrie „pentru Tabla de materii a Jurisprudenței Generale pe 1924”.

Rugăm pe onorații noștri colaboratori și cititori—avocați și magistrați—să binevoiască a continua cu trimiterea regulat, săptămânal—*scrise descifrabil pe câte o pagină*—a hotărîrilor ce interesează a fi publicate ca spețe fie în *Curierul Judiciar*, în extenso, fie în *Jurisprudența Generală*, în rezumat, așa după cum le publicăm.

La hotărîrile cari prezintă un interes deosebit, Redacția va îngriji să fie însoțite de *Note*.

SOCIET. ANON. „CARTEA ROMÂNEASCA”

Se aduce la cunoștința publică că societatea noastră fiind reprezentanta exclusivă pentru România a tuturor publicațiilor Societății Națiunilor, doritorii se pot adresa la Librăria „Cartea Românească” din București, Bulev. Academiei 3, pentru orice publicațiune din cele de mai sus.

Se fac de asemenea și abonamente la publicațiunile periodice.

Cataloge la cerere.